

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΣΚΡΑΜΠΛ
Α.Μ. ΠΡΩΤ/ΚΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 10483
ΤΡΙΑ ΠΛΑΤΑΝΙΑ 12 – ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Α.Φ.Μ. 997224100 – Δ.Ο.Υ. Ε΄ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 344 / 17.12.2021

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΕΞΙΚΟΥ» ΠΡΟΣ ΤΟ «ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ» ΚΑΙ Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ Τ.Ε.Γ. (17/12/2021)

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 381

Στο ΛΚΝ, στο ρ. εξαγγέλλω βρίσκουμε το απαρέμφατο εξαγγείλλει (φωτ. 1).

εξαγγέλλω [eksanǵélo] -ομαι Ρ πρωτ. εξαγγέλλα και εξήγγελλα, αόρ. εξήγγειλα και εξαγγείλα, απαρέμφ. εξαγγείλλει, παθ. αόρ. εξαγγέλθηκα, απαρέμφ. εξαγγελθεί, μππ. εξαγγελμένος : ανακοινώνω, συνήθ. επίσημα, αυτό που πρόκειται να κάνω: Ο πρωθυπουργός θα εξαγγείλει από το βήμα της βουλής το πρόγραμμα της νέας κυβέρνησης. Ούτε υπόσχομαι ούτε ~ τίποτα. [λόγ. < αρχ. ἐξαγγέλλω]

Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι πρόκειται για λάθος εκ παραδρομής και ότι το ορθό είναι να / θα εξαγγείλει, αντίστοιχα με τα παρεμφερή εμπρόθετα να / θα αναγγείλει, καταγγείλει, παραγγείλει κ.τ.ό. Κατά συνέπεια, δεν έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση τους τύπους ΕΞΑΓΓΕΙΛΩ, ΕΞΑΓΓΕΙΛΕΙΣ, ΕΞΑΓΓΕΙΛΕΙ κλπ. αλλά μόνον τους τύπους ΕΞΑΓΓΕΙΛΩ, ΕΞΑΓΓΕΙΛΕΙΣ, ΕΞΑΓΓΕΙΛΕΙ κλπ. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 382

Στο ΛΑΑ, μέσα στο ερμηνευμα του επιθέτου φρέσκος, -ια, -ο παρατηρούμε τις φράσεις φρέσκ(ι)ες ειδήσεις, φρέσκ(ι)ες αναμνηήσεις, φρέσκ(ι)ες ιδέες (φωτ. 1).

φρέσκος, ια, ο φρέ-σκος επίθ. **1.** (για τρόφιμα) που προσφέρεται για κατανάλωση σχεδόν αμέσως ή μετά από πολύ μικρό χρονικό διάστημα από τη συλλογή, παραγωγή ή παρασκευή του, με αποτέλεσμα να μην έχει υποστεί αλλοίωση (των συστατικών του) ή συντήρηση: ~ια: *ρίγανη*. ANΤ. *αποξηραμένος*. || ~α: *κρεμμυδάκια/φασολάκια*. ΣΥΝ. *χλωρός*. ANΤ. *ξερός*. || ~ο: *κρέας*. ~α: *ψάρια*. ANΤ. *κατεψυγμένος*. || ~α: *λαχανικά/λουλούδια/φρούτα*. || ~ος: *χυμός*. ~ο: *γάλα/ελαιόλαδο* (βλ. *αγουρέλαιο*)/*νερό*. || ~ια: *κρέμα/μαγιά/σάλτσα* (ντομάτας). ~ο: *βούτυρο/ψωμί*. ~α: *αβγά* (ANΤ. *κλούβια*)/*ζυμαρικά*. Τούρτα με ~α υλικά. ΣΥΝ. *νωπός* (1) ANΤ. *μπαγιάτικος* (1) **2.** (μτφ.-προφ.) *καινούργιος, πρόσφατος*: ~(ι)ες: *ειδήσεις/πληροφορίες* (πβ. *σημερινός*). ~α: *νέα*. || Είναι πολύ ~(ι)ες (= *νωπές*) οι *αναμνήσεις/μνήμες*. || ~ια: *μπογιά* (: που δεν έχει ακόμα στεγνώσει). || ~ο *χιόνι* (: *απάτητο*). ~α *ίχνη στο χώμα*. **3.** (μτφ.-προφ.) *πρωτότυπος, ανανεωτικός*: ~ια: *σκέψη*. ~ο: *μυαλό* (: *δημιουργικό*). ~(ι)ες: *ιδέες*. Η *ταινία* είναι μια ~ια *ματιά σε ένα πολυσυζητημένο θέμα*. Προσεγγίζει

Θεωρείτε αποδεκτή τη γενική πληθυντικού του θηλυκού ΦΡΕΣΚΙΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 383

Στο ΛΚΝ, μέσα στο ερμήνευμα του ρ. χρωστώ & -άω παρατηρούμε τη φράση «Φοιτάει στο δεύτερο έτος αλλά χρωστάει μαθήματα του πρώτου» (φωτ. 1).

χρωστώ [xrostó] & -άω P10.1α (μόνο στο ενεστ. θ.) : **1.** πρέπει να επιστρέψω σε κπ. χρήματα που δανείστηκα ή να πληρώσω κτ. που αγόρασα· οφείλω: ~ πολλά / παντού / σ' όλο τον κόσμο / εδώ κι εκεί. Τα έπιπλα ακόμα τα χρωστάει, δεν τα εξόφλησε. || (όταν αγοράζουμε κτ.) Τι ~;, πόσο κάνει;, τι οφείλω; ΦΡ κάποιος χρωστάει της Μιχαλούς, είναι τρελός. **2α.** έχω υποχρέωση σε κπ., συνήθ. πρέπει να του ανταποδώσω κτ. καλό· οφείλω: Στους γονείς μας χρωστάμε τη ζωή μας. Τον ~ μια επίσκεψη. || Τον ~ μια εξήγηση, πρέπει να του εξηγήσω κτ. ΦΡ αυτός / αυτή δε χρωστάει να πει καλή κουβέντα για άνθρωπο, για κπ. που συνηθίζει να κακολογεί όλους. **β.** πρέπει να ανταποδώσω κτ. κακό ή να τιμωρήσω κπ., υποβάλλοντάς τον σε μια δοκιμασία: Θα του τη ~ αυτή την προσβολή που μου 'κανε. Ο Θεός να μη μας το χρωστάει αυτό το κακό, να μην το δώσει. || Τι σου ~ και με βασανίζεις;, τι κακό σου έκανα; **γ.** για να δηλώσουμε τον παράγοντα χάρη στον οποίο πετύχαμε κτ.: Την επιτυχία του τη χρωστάει στη συστηματική μελέτη. **3.** ~ ένα μάθημα, πρέπει να εξεταστώ σε ένα μάθημα στο οποίο δεν εξετάστηκα ή απορρίφθηκα: Φοιτάει στο δεύτερο έτος αλλά χρωστάει μαθήματα του πρώτου. ΠΑΡ Εκεί που μας χρωστούσαν μας πήραν και το βόδι, για ζημία, αδικία στην οποία προστίθεται και άλλη. [ελνστ. χρεωστῶ με αποφυγή της χασμ.]

Βάσει του ότι εδώ εμφανίζεται ασυναίρετο το ρ. φοιτάω (φοιτάει), θεωρείτε ότι θα πρέπει να είναι αποδεκτοί και οι κλιτικοί τύποι του παρατατικού ΦΟΙΤΑΓΑ, ΦΟΙΤΑΓΕΣ, ΦΟΙΤΑΓΕ κλπ.;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 384

Στο ΛΑΑ, στο ρ. αποσχίζομαι, ο συντάκτης γράφει «σπάν. στην ενεργ. φωνή» (φωτ. 1).

αποσχίζομαι [ἀποσχίζομαι] α-πο-σχί-ζο-μαι ρ.
(μτβ.) {αποσχί-στηκε (λόγ. -σθηκε, απεσχίσθη,
μτχ. αποσχισθείς, -είσα, -έν), -σμένος, σπάν.
στην ενεργ. φωνή} (επίσ.): απομακρύνομαι από
σύνολο στο οποίο ανήκω, συνήθ. με σκοπό την
ανεξαρτητοποίηση ή την ένταξή μου σε άλλο
σύνολο: ~ από την Ένωση/οργάνωση. Η περιοχή
~στηκε και αυτονομήθηκε (πβ. αποσπάστηκε). Στέ-
λεχος που αποφάσισε να ~στεί από την παράταξη
και να ιδρύσει δικό του κόμμα. (λόγ.) ~σθέντα:
μέλη. Πβ. αποσκιρτώ, αποστατώ, αποχωρώ. ||
(ΑΝΑΤ.) Φλέβα που ~εται (= διαχωρίζεται) σε αρι-
στερό και δεξιό κλάδο. [< αρχ. ἀποσχίζομαι]

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα τρία παρακάτω υποερωτήματα:

A. Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του ενεργητικού ενεστώτα ΑΠΟΣΧΙΖΩ, ΑΠΟΣΧΙΖΕΙΣ κλπ.;

B. Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του ενεργητικού παρατατικού με εσωτερική αύξηση ΑΠΕΣΧΙΖΑ, ΑΠΕΣΧΙΖΕΣ κλπ.;

Γ. Θεωρείτε αποδεκτούς τους αναύξητους τύπους του σπάνιου ενεργητικού παρατατικού ΑΠΟΣΧΙΖΑ, ΑΠΟΣΧΙΖΕΣ κλπ.;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: όχι – Γ: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 385

Στο ΛΑΑ, στο ρ. στοιχίζω, λημματογραφείται και το (λόγ.) ρ. στοιχώ, το οποίο συνοδεύεται από την επισήμανση «μόνο στους τ. στοιχήθηκε, στοιχηθεί», ενώ δίδεται και η προστακτική αορίστου στοιχηθείτε (φωτ. 1).

στοιχίζω στοι-χί-ζω ρ. (μτβ.) {στοιχ-ισα, -ισμένος, στοιχίζ-οντας} & (λόγ.) στοιχώ (μόνο στους τ. στοιχ-ήθηκε, -ηθεί) 1. {συνηθέστ. μεσοπαθ.} πα-ρατάσσω σε στοιχους: (ως παράγγελμα) ~ηθείτε! Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες, ~ωμένα το ένα πίσω από το άλλο. 2. ΠΛΗΡΟΦ. ευθυγραμμίζω λέξεις ή γραμμές κειμένου ως προς το αριστερό ή δεξί περιθώριο σελίδας ή ως προς το κέντρο της ή ως προς έναν στηλοθέτη: Ο τίτλος να ~ηθεί στη μέση. • Παθ.: στοιχίζομαι: συντάσσομαι με κάποιον: Δεν άργησε να ~ηθεί με το κατεστημένο. ~ήθηκε πίσω από την επίσημη γραμμή του κόμμα-τος. Πβ. συμπαρατάσσομαι. [< 1: αρχ. στοιχίζω 2: αγγλ. align]

Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι τεκμαίρονται οι τύποι στοιχώ, στοιχήθηκ-α, -ες, -ε, -αμε, -ατε, -αν(ε), στοιχηθ-ώ, -είς, -εί, -ούμε, -είτε, -ούν(ε).

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα δέκα παρακάτω υποερωτήματα:

- A.** Συμφωνείτε με το Τμήμα Λεξικού;
- B.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του ενεργητικού ενεστώτα ΣΤΟΙΧΕΙΣ, ΣΤΟΙΧΕΙ κλπ.;
- Γ.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του ενεργητικού ενεστώτα ΣΤΟΙΧΑΣ, ΣΤΟΙΧΑ κλπ.;
- Δ.** Θεωρείτε αποδεκτό τον τύπο της μετοχής του ενεργητικού ενεστώτα ΣΤΟΙΧΩΝΤΑΣ;
- Ε.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του ενεργητικού παρατατικού ΣΤΟΙΧΟΥΣΑ, ΣΤΟΙΧΟΥΣΕΣ κλπ.;
- Ζ.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του παθητικού ενεστώτα ΣΤΟΙΧΟΥΜΑΙ, ΣΤΟΙΧΕΙΣΑΙ κλπ.;
- Η.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του παθητικού ενεστώτα ΣΤΟΙΧΙΕΜΑΙ, ΣΤΟΙΧΙΕΣΑΙ κλπ.;
- Θ.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του παθητικού παρατατικού ΣΤΟΙΧΟΥΜΟΥΝ, ΣΤΟΙΧΟΥΣΟΥΝ κλπ.;
- Ι.** Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του παθητικού παρατατικού ΣΤΟΙΧΙΟΜΟΥΝ, ΣΤΟΙΧΙΟΣΟΥΝ κλπ.;

Κ. Θεωρείτε αποδεκτό τον τύπο του β' ενικού προσώπου της προστακτικής του παθητικού αορίστου ΣΤΟΙΧΗΣΟΥ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: όχι – Γ: όχι – Δ: όχι – Ε: όχι – Ζ: όχι – Η: όχι – Θ: όχι – Ι: όχι – Κ: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 386

Στο ΛΑΑ λεξικογραφείται το λ. βαράκι με δύο σημασίες. Η πρώτη είναι το μικρό βάρος. Η δεύτερη είναι «πολύ λεπτό φύλλο χρυσού που χρησιμοποιείται για επικάλυψη ή διακόσμηση αντικειμένων» και ετυμολογικά ανάγεται στο αραβικό varak (φωτ. 1).

βαράκι¹ βα-ρά-κι ουσ. (ουδ.) 1. ΓΥΜΝ. {συνήθ. στον πληθ.} όργανο με το οποίο γυμνάζονται οι μύες των χεριών και των ποδιών, μικρό και όχι πολύ βαρύ, που αποτελείται από οριζόντια ράβδο με μία σφαίρα ή/και έναν δίσκο στην κάθε άκρη της: ασκήσεις/πρόγραμμα με ~ια. Κάνω ~ια. Πβ. αλτήρες, βάρη. 2. βαρίδι: νήμα με ~. Βλ. αλφάδι, εκκρεμές.

βαράκι² βα-ρά-κι ουσ. (ουδ.): πολύ λεπτό φύλλο χρυσού που χρησιμοποιείται για επικάλυψη ή διακόσμηση αντικειμένων: κορνίζα επιχρυσωμένη με ~. [μεσν. βαράκι < αραβ. varak].

Το Τμήμα Λεξικού θεωρώντας ότι η λέξη βαράκι με τη δεύτερη σημασία της δεν αποτελεί υποκοριστικό, έχει καταχωρίσει στην ψηφιακή βάση αποδεκτών λέξεων 2 – 15 γραμμάτων του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ και τις γενικές ενικού και πληθυντικού. Συμφωνείτε με το ΤΛ; Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους ΒΑΡΑΚΙΟΥ, ΒΑΡΑΚΙΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 387

Στο ΛΑΑ ληματογραφείται και το άκλιτο επίθετο δαλάι (με πεζό το πρώτο γράμμα), το οποίο συνοδεύεται από την επισήμανση «μόνο στο σύμπλεγμα Δαλάι Λάμα» (φωτ. 1).

δαλάι δα-λά-ι επίθ. {άκλ.}: ΘΡΗΣΚ. μόνο στο
• ΣΥΜΠΛ.: **Δαλάι Λάμα** (ο): τίτλος του ανώτατου θρησκευτικού και παλαιότ. πολιτικού ηγέτη του Θιβέτ. [αγγλ. dalai lama]

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη λέξη ΔΑΛΛΑΙ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 388

Το ουδέτερο ουσιαστικό έπακρο λεξικογραφείται σε όλα τα αποδεκτά μας βοηθήματα. Στο ΛΚΝ δίδεται το κλιτικό υπόδειγμα Ο40 (πρόσωπο, προσώπου, πρόσωπα, προσώπων) και η επισήμανση «μόνο στην έκφραση στο έπακρο». Στο ΛΑΑ δεν δίδονται μορφολογικοί περιορισμοί, αλλά εμφανίζεται η επισήμανση «μόνο στη φράση στο έπακρο & (λόγ.) εις το έπακρον». Στο ΛΝΕΓ παρατηρούμε τον περιορισμό απουσίας πτώσεων «χωρ. πληθ.» και την επισήμανση «συνήθως στη φράση στο έπακρο / (λόγ.) εις το έπακρον». Στο ΛΣΓ δίδεται το κλιτικό υπόδειγμα Ο26 (ξέφωτο, ξέφωτου, ξέφωτα, ξέφωτων) και η επισήμανση «συνήθως στη φράση στο έπακρο». Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

έπακρο το [έρακρο] Ο40 : μόνο στην έκφραση στο έπακρο, στο μέγιστο βαθμό· πάρα πολύ· Είναι ευαίσθητος / ειλικρινής / καχύποπτος στο -. Εκμεταλλεύονται στο - τους φυσικούς πόρους καταστρέφοντας έτσι το περιβάλλον. Η αγωνία μου είχε φτάσει στο -, στο αποκορύφωμα.

[λόγ. ουσιαστικοπ. ουδ. του αρχ. επιθ. έπακρος 'με μυτερή άκρη' σημδ. γαλλ. à l'extrême]

έπακρο [έπακρο] έ-πα-κρο ουσ. (ουδ.): μόνο στη
● **ΦΡ.: στο έπακρο & (λόγ.) εις το έπακρον: στο**
ανώτερο επίπεδο, στο ύψιστο σημείο, στον μέγι-
στο βαθμό: ~ ~ των δυνατοτήτων του. Οι δεσμεύ-
σεις μας ισχύουν ~ ~. Εκμεταλλευτείτε ~ ~ κάθε
σας μέρα. Η κοροϊδία ~ ~ (= στο αποκορύφωμα, στο
ζενίθ). [< γαλλ. à l'extrême] [< αρχ. έπακρος]

έπακρο (το) {χωρ. πληθ.} το ακρότατο σημείο· συνήθ. στη ΦΡ. **στο έπακρο / (λόγ.) εις το έπακρον** υπερβολικά, στον μέγιστο βαθμό: οι σχέσεις των δύο χωρών οξύνθηκαν ~

[ΕΤΥΜ. < αρχ. επίθ. έπακρος «αυτός που έχει αιχμηρή απόληξη» (στον Ιπποκράτη) < έπ(ι)- + ἄκρος. Η φρ. στο έπακρο / εις το έπακρον αποδίδει τα γαλλ. extrêmement, à l'extrême].

έ|πα|κρο (έπακρο) Ο26 {χωρ. πληθ.} το ακρότατο σημείο· συνήθ. στη **ΦΡ. στο έπακρο** στον μέγιστο βαθμό.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα δύο παρακάτω υποερωτήματα:

A. Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη γενική ενικού ΕΠΑΚΡΟΥ;

B. Θεωρείτε αποδεκτούς τους τύπους του πληθυντικού ΕΠΑΚΡΑ, ΕΠΑΚΡΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: όχι – Β: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 389

Η νηπιακή και ηχομιμητική λέξη νιανιά λεξικογραφείται σε όλα τα αποδεκτά μας βοηθήματα. Στο ΛΚΝ γράφει «άκλιτο». Στο ΛΑΑ γράφει «άκλιτο». Στο ΛΝΕΓ δεν εμφανίζεται κανένας μορφολογικός περιορισμός απουσίας πτώσεων. Στο ΛΣΓ γράφει «μόνο ονομ. κ. αιτ. πληθ.». Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

νιανιά τα [παῖα] Ο (άκλ.): (οικ.) η πολτοποιημένη τροφή που τρών τα παιδιά. || (επέκτ.) για φαγητό ή για γλυκό που δεν πέτυχε και είναι σαν νιανιά: Το παράβρασε το ρύζι και έγινε (σαν) -. [λ. νηπιακή, ηχομιμ.]

νιανιά νια-νιά ουσ. (ουδ.) (τα) {άκλ.} (προφ.): πολτοποιημένη ή λιωμένη τροφή· κατ' επέκτ. για φαγητό ή γλυκό που δεν πέτυχε. || Οι πατάτες έγιναν ~. Βλ. λαπάς, πολτός, πούρές, χυλός.

● ΦΡ.: **κάνω (κάτι) νιανιά** (μτφ.-προφ.): εξηγώ ή αναλύω κάτι με λεπτομέρεια και σαφήνεια: Είναι απλό αυτό που σου λέω, δεν χρειάζεται να στο ~ ~. Βλ. μασημένη τροφή. [< λ. ηχομιμητ., νηπιακή]

νιανιά (τα) (στη γλώσσα των νηπίων και ευρύτερα-οικ.) η λειωμένη τροφή: έκανε το κρέας / το ρύζι / τα μακαρόνια ~.

νια|νιά (τα) Ο {μόνο ονομ. κ. αιτ. πληθ.} (οικ.) η λιωμένη τροφή: έκανε το κρέας ~.

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη γενική ΝΙΑΝΙΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 390

Στο ΛΚΝ, στο λ. πάχος δίδεται και η λαϊκότεροπληθ. πληθ. πάχητα (φωτ. 1).

πάχος το [ράχος] Ο46 λαϊκότερ. πληθ. και πάχια, πάχητα κυρ. στις σημ. 2, 3 : 1. (ιδ. για στερεά σώματα) η μικρότερη από τις (τρεις) διαστάσεις (που άλλοτε αντιστοιχεί στο πλάτος και άλλοτε στο ύψος): Το ~ του βιβλίου / του τοίχου / της θωράκισης / του σωλήνα. Μικρό / μεγάλο ~. Ξύλο / λαμαρίνα / γυαλί πάχους τριών εκατοστών. || Το ~ της γραμμής είναι δύο χιλιοστά, το πλάτος. 2. (για άνθρ. και ζώο) ο συνολικός όγκος των σαρκών του σώματος και κυρίως οι περιττές, οι παραπανίσιες σε σχέση με ό,τι θεωρείται κανονικό, φυσιολογικό: Παρά το ~ του είναι ευκίνητος. Δεν μπορεί να κουνηθεί από το ~. (έκφρ.) τα πάχη μου, τα κάλλη* μου. 3. (ιδ. για ζώα) το λίκος, σε αντιδιαστολή προς το κρέας: Κρέας με / χωρίς ~. Η κότα δεν τρώγεται, είναι όλο ~. παχάκι το ΥΠΟΚΟΡ (συνήθ. πληθ.) συσσώρευση πάχους κυρίως σε ορισμένα σημεία του σώματος: Τα 'χει τα παχάκια του / της. Με την ειδική φόρμα αδυνατίσματος εξαφανίζονται τα παχάκια.

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη γενική ΠΑΧΗΤΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 391

Είχαμε εξετάσει παλαιότερα (στο ερώτημα Νο 88 Γ) την ορθότητα των σύνθετων ρημάτων με β' συνθετικό το επίθημα -αρίζω, π.χ. τριαρίζω, πενταρίζω, εξαρίζω, οκταρίζω, δεκαρίζω, δωδεκαρίζω, τριανταρίζω, σαρανταρίζω, εξηνταρίζω κλπ., τα οποία προκύπτουν από τον πίνακα «αριθμός» στο ΛΝΕΓ.

Σύμφωνα με τη γνωμοδότησή σας, αποδεκτά θεωρούνται όλες οι δεκάδες (δεκαρίζω, εικοσαρίζω, τριανταρίζω, σαρανταρίζω, πενηνταρίζω κλπ.) και μη αποδεκτά όλα τα υπόλοιπα.

Σύμφωνα με τους όρους αποδοχής λέξεων, παράγραφος Δ9 «τα λιγοστά ρήματα στα οποία δεν δίνεται αόριστος από τα βοηθήματα, ούτε γίνεται κάποιο σχόλιο (λ.χ. χέω), είναι δεκτά μόνο με το ενεστωτικό τους θέμα (ενεστώτα και παρατατικό)».

Σε όλα τα ανωτέρω ρ. της ακολουθίας (δεκαρίζω, εικοσαρίζω, τριανταρίζω κλπ.) δίδεται από τον συντάκτη αόριστος (εικοσάρισα, τριαντάρισα κλπ.) πλην του ρ. δεκαρίζω, το οποίο δεν λημματογραφείται στον ενεστώτα αυτούσιο, αλλά προκύπτει εμμέσως από τον πίνακα «αριθμός» του ΛΝΕΓ.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του αοριστικού θέματος του ρ. δεκαρίζω, δηλαδή οριστική ΔΕΚΑΡΙΣ-Α, -ΕΣ, -Ε κλπ., υποτακτική ΔΕΚΑΡΙΣ-Ω, -ΕΙΣ, -ΕΙ κλπ., προστακτική ΔΕΚΑΡΙΣ-Ε, -ΤΕ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 392

Είχατε γνωμοδοτήσει θετικά και είχατε εγκρίνει παλαιότερα (στο ερώτημα Νο 171) την ορθότητα των τύπων ΑΝΕΔΙΝ-Α, -ΕΣ, -Ε, -ΑΝ του ρ. αναδίνω, το οποίο λημματογραφείται ως ενδολήμμα στο ρ. αναδίδω του ΛΑΑ (φωτ. 1).

αναδίδω [ἀναδίδω] α-να-δί-δω ρ. (μτβ.) {ανέδιδε, μόνο σε ενεστ. κ. παρατ., συνήθ. στο γ' πρόσ.} & αναδίνω (απαιτ. λεξιλόγ.): βγάζω συγκεκριμένη μυρωδιά, αποπνέω: (Κάτι) ~ει αναθυμιάσεις/ δυσσομία/ευωδία. Ο τοίχος ανέδιδε υγρασία. Βλ. διαχέω, σκορπίζω. || (μτφ.) Το έργο ανέδιδε άρωμα και μνήμες από το χθες/μια ατμόσφαιρα οικεία και φιλόξενη. Πβ. εκπέμπω. [< αρχ. ἀναδίδωμι]

Στο σημερινό ερώτημα θα εξετάσουμε μία παρεμφερή περίπτωση. Στο ΛΑΑ, στο ρ. αποδίδω, λημματογραφείται ως ενδολήμμα και το ρ. αποδίνω (φωτ. 2).

αποδίδω [ἀποδίδω] α-πο-δί-δω ρ. (μτβ. κ. αμτβ.) {απέδιδα, απέδω-σα, αποδώ-σει, αποδό-θηκε (λόγ.) απεδόθη, -θεί, (λόγ. μτχ. αποδο-θείς, -θείσα, -θέν), αποδίδ-οντας· στην ενεργ. φωνή συνήθ. στο γ' πρόσ., στην παθ. φωνή μόνο στο γ' πρόσ.} (επίσ.) & αποδίνω 1. δίνω: Μην ~εις και τόσο μεγάλη αξία/βαρύτητα/σημασία στα λεγόμενά του (: μην τα θεωρείς τόσο αξιόλογα, σημαντι-

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του παρατατικού με εσωτερική αύξηση ΑΠΕΔΙΝ-Α, -ΕΣ, -Ε, -ΑΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 393

Στο ΛΝΕΓ λεξικογραφείται και το ρ. αποκάμνω, στο οποίο δίδεται διπλός αόριστος, απόκαμα κ. (λόγ.) απέκαμα (φωτ. 1).

ἀποκάμνω κ **αποκάνω** ῥ. ἀμετβ. κ̄. μετβ [ἀπόκάμ-α (λόγ απέκαμα), -ωμένος] ♦ **1.** (αμετβ.) με εγκαταλείπουν οι δυνάμεις μου: *ἀπόκαμα ανεβαίνοντας την ανηφόρα || έφτασε σπíti αποκαμωμένη ΣΥΝ κουράζομαι. καταβάλλομαι* ♦ **2.** (μετβ.) (λαϊκ.) φθάνω σε (συγκεκριμένη κατάληξη) σχετικά με κάτι: *τι απόκαμες με την υπόθεσή μου;* [ΕΤΥΜ < αρχ. ἀποκάμνω < ἀπο- + κάμνω]

Σύμφωνα με τους επίσημους όρους αποδοχής λέξεων, παράγραφος Δ2 «ο παρατατικός ακολουθεί τον αόριστο, δηλ. εάν το ρήμα παίρνει εσωτερική εμφανή αύξηση στον αόριστο, τότε παίρνει υποχρεωτικά και στον παρατατικό».

Πώς ακριβώς σχηματίζεται ο παρατατικός; Ποιους τύπους θεωρείτε αποδεκτούς;

- A.** ΑΠΟΚΑΜΝ-Α, -ΕΣ, -Ε, -ΑΝ
- B.** ΑΠΕΚΑΜΝ-Α, -ΕΣ, -Ε, -ΑΝ
- Γ.** όλα μαζί τα ανωτέρω

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: όλα μαζί τα ανωτέρω

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 394

Στο ΛΑΑ λημματογραφείται και το θηλυκό ουσιαστικό δείξη (φωτ. 1).

δείξη δεί-ξη οὐσ. (θηλ.): ΓΛΩΣΣ. λειτουργία γλωσσικών στοιχείων που δηλώνουν πρόσωπο, τόπο, χρόνο ή γεγονός και αναφέρονται στο περιβάλλον του ομιλητή: προσωπική (: εγώ, εσύ, αυτός, εμείς ...)/τοπική/χρονική (: αύριο, μετά, τότε, τώρα)/χωρική (: εδώ, εκεί, πέρα) ~. Βλ. αναφορά, δεικτικός. [< αρχ. δείξις, γαλλ. *deixis*, αγγλ. ~, 1949]

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα τρία παρακάτω υποερωτήματα.

- A.** Γενική ενικού. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΔΕΙΞΗΣ, τον τύπο ΔΕΙΞΕΩΣ ή και τα δύο μαζί;
- B.** Ονομαστική πληθυντικού. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΔΕΙΞΕΙΣ, τον τύπο ΔΕΙΞΕΣ ή και τα δύο μαζί;

Γ. Γενική πληθυντικού. Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΔΕΙΞΕΩΝ, τον τύπο ΔΕΙΞΩΝ ή και τα δύο μαζί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: και τα δύο μαζί – Β: ΔΕΙΞΕΙΣ – Γ: ΔΕΙΞΕΩΝ

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 395

Στο ΛΑΑ λημματογραφείται και το θηλυκό ουσιαστικό δηθενιά (φωτ. 1).

δηθενιά δη-θε-νιά ουσ. (θηλ.) (νεαν. αργκό): η ιδιότητα αυτού που είναι δήθεν. Βλ. επιδειξιομανία.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ΔΗΘΕΝΙΑΣ, ΔΗΘΕΝΙΕΣ, ΔΗΘΕΝΙΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: όχι σε όλα

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 396

Στο ΛΑΑ λημματογραφείται και το ουδέτερο ουσιαστικό διένια. Το λ. διένια συντάσσεται ως ενδολήμμα στο ταυτόσημο ουσιαστικό αλκαδιένια, στο οποίο εμφανίζεται και η επισήμανση «σπανιότ. στον εν. αλκαδιένιο» (φωτ. 1).

διένια βλ. αλκαδιένια

αλκαδιένια [άλκαδιένια] αλ-κα-δι-έ-νι-α ουσ. (ουδ.) (τα) {αλκαδιενί-ων, σπανιότ. στον εν. αλκαδιένιο} & διένια: ΧΗΜ. ακόρεστοι αλειφατικοί υδρογονάνθρακες με δύο διπλούς δεσμούς. Βλ. αλκίνια. [< αγγλ. diene, 1917]

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του ενικού ΔΙΕΝΙΟ, ΔΙΕΝΙΟΥ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 397

Στο ΛΚΝ λημματογραφείται το ρ. διαφάινμαι, που συνοδεύεται από τις επισημάνσεις «βλ. φαίνομαι» και «κυρ. στο γ' προσ.». Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το ΛΚΝ υφίστανται όλα τα πρόσωπα. Αντιθέτως, στα ΛΑΑ, ΛΝΕΓ, ΛΣΓ το ρ. αυτό συντάσσεται ως τριτοπρόσωπο. Στα τρία αυτά λεξικά εμφανίζεται και ο λόγιος αόριστος ΔΙΕΦΑΝΗ / ΔΙΕΦΑΝΗΣΑΝ (φωτ. 1).

διαφαίνομαι [diafénome] P (βλ. φαίνομαι) (κυρ. στο γ' πρόσ.): για κτ. που μόλις αρχίζει να διακρίνεται. 1α. μέσα από μια σειρά γεγονότων ή ενεργειών παρουσιάζονται οι πρώτες ενδείξεις μιας εξέλιξης: Αρχισαν να διαφαίνονται ευοίωνες προοπτικές. Δε διαφαίνεται καμιά ελπίδα στον ορίζοντα. β. για κτ. που γίνεται αντιληπτό, αν και παρουσιάζεται συγκαλυμμένα: Διαφαίνεται κάποια ειρωνεία στα λόγια του. Δεν άφησε να διαφανούν οι προθέσεις του. 2. για κτ. που με δυσκολία μπορεί κάποιος να το διακρίνει με το μάτι: Κάτω από το μεταξωτό της φόρεμα διαφαίνονταν οι γραμμές του κορμιού της, διαγράφονταν.

[λόγ. < αρχ. διαφαίνομαι]

διαφαίνεται δι-α-φαί-νε-ται ρ. (αμτβ.) {διαφάνηκε (λόγ.) διεφάν-η, διαφαιν-όμενος}: μόλις που φαίνεται, διακρίνεται: ~ονται οι συνέπειες της κρίσης (: αρχίζουν να φαίνονται). Δεν ~ καμιά προοπτική συμφωνίας στον ορίζοντα (πβ. διαγράφεται). Από τα στοιχεία ~ ότι τα προβλήματα αποκαταστάθηκαν. Παρόλη την απειρία του, ~ονταν οι ικανότητές του. [< αρχ. διαφαίνεται]

διαφαίνεται, διαφαίνονται ρ τριτοπρόσ αμετβ αποθ. [αρχ] {διαφάνηκε (λόγ. διεφάνη)} (συνήθ. μτφ) 1. διακρίνομαι αμυδρά, όχι πλήρως, μόλις που φαίνομαι στα λόγια του διαφαίνεται πρόθεση υποχώρησης || διαφαίνεται η αλήθεια / η ελπίδα / ο κίνδυνος / η λύση / μια πιθανότητα ΣΥΝ υπολανθάνω ΛΝΤ καταφαίνομαι 2. αρχίζω να φαίνομαι (ως πιθανότητα): στον ορίζοντα διαφαίνεται η επίλυση τού προβλήματος. ❖ ΣΧΟΛΙΟ λ. αποθετικός.

δι|α|φαί|νε|ται, διαφαίνονται P τριτοπρόσ. {διαφαινόνταν/διαφαίνονταν, διεφάνη/διεφάνησαν, να/θα διαφανεί/διαφανούν} (συνήθ. μτφ.) διακρίνεται αμυδρά, αρχίζει να φαίνεται: διαφαίνονται μικρές ελπίδες για επιζώντες από την έκρηξη.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του λόγιου αορίστου και στα υπόλοιπα πρόσωπα, ήτοι ΔΙΕΦΑΝΗΝ, ΔΙΕΦΑΝΗΣ, ΔΙΕΦΑΝΗΜΕΝ, ΔΙΕΦΑΝΗΤΕ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 398

Είχατε πρόσφατα γνωμοδοτήσει αρνητικά και είχατε απορρίψει (στο ερώτημα Νο 387) την ορθότητα του τύπου δαλάι, ο οποίος παρότι λεξικογραφείται με πεζό, συνοδεύεται από την επισήμανση «μόνο στο σύμπλεγμα Δαλάι Λάμα».

Στο σημερινό ερώτημα θα εξετάσουμε μία παρεμφερή περίπτωση. Στα ΛΚΝ, ΛΑΑ, ΛΣΓ λεξικογραφείται το λ. Μαδιάμ (με κεφαλαίο). Στο ΛΝΕΓ το ίδιο λ. συντάσσεται με πεζό, αλλά συνοδεύεται από την επισήμανση «στη φράση Γης Μαδιάμ» με κεφαλαίο (φωτ. 1).

Μαδιάμ η [maðiám] Ο (άκλ.) : μόνο στη ΦΡ γης* ~.

[ελνστ. Μαδιάμ]

Μαδιάμ ουσ. (θήλ.) {άκλ.}: μόνο στη • ΦΡ.: γης
Μαδιάμ (ΠΔ): (προφ.) για μεγάλες καταστροφές: ~ ~ έγινε το γήπεδο μετά από συμπλοκές οπαδών. Ομάδες κουκουλοφόρων έκαναν ~ ~ την περιοχή. Πβ. άνω-κάτω, τα κάνω λίμπα/γυαλιά καρφιά. [< μτγν. Μαδιάμ]

Μα|δι|άμ (κ. Μα-διάμ) (η) {άκλ.} στη ΦΡ. γης **Μαδιάμ**
βλ. λ. γη.

μαδιάμ (η) {άκλ.} στη ΦΡ. **Γης Μαδιάμ** βλ. λ. γη.

[ΙΕΓΥΜ. < μτγν. Μαδιάμ < εβρ. Midíán (αγν. σημ.), περιοχή τής Παλαιστίνης, η οποία, σύμφωνα με τη βιβλική αφήγηση, έλαβε την ονομασία της από τον ομώνυμο γυιο τού Αβραάμ (Π.Δ. Γένεσις 25. 1-3). τού οποίου οι απογόνοι απετέλεσαν ισχυρό έθνος].

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη λέξη ΜΑΔΙΑΜ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 399

Στο ΛΚΝ λημματογραφείται το θηλυκό ουσιαστικό μαζόχα (Ο25α = πείνα, πείνας, πείνες, χωρίς γεν. πληθ.) και το αρσενικό ουσιαστικό μαζόχας (Ο3 = ταμία, ταμία, ταμίες, ταμιών) χωρίς γεν. πληθ. Στο ΛΑΑ λεξικογραφούνται η μαζόχα και ο μαζόχας χωρίς κανέναν μορφολογικό περιορισμό. Στο ΛΝΕΓ, στο λ. μαζοχισμός συντάσσονται ως υπολήμματα τα μαζόχας (ο) και μαζόχα (η) χωρίς κλιτικές πληροφορίες και χωρίς μορφολογικούς περιορισμούς. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

μαζόχα η [mazócha] Ο25α & μαζόχας ο [mazóchas] Ο3 (χωρίς γεν. πληθ.): (προφ.) ο μαζοχιστής.

[μαζοχ(ιστής) -α, -ας]

μαζόχα μα-ζό-χα ουσ. (αρσ. + θηλ.) (αργκό): μαζοχιστής, μαζοχίστρια.
μαζόχας μα-ζό-χας ουσ. (αρσ.) (αργκό): μαζοχιστής.

μαζοχισμός (ο) 1. ΨΥΧΟΛ. ψυχοσεξουαλική διαταραχή. κατά την οποία ικανοποιείται κανείς σεξουαλικά, υφιστάμενος πόνο. κακοποίηση ή ηθική μείωση (πβ. λ. σαδισμός) 2. (κατ' επέκτ.) το να ευχαριστείται κανείς υποφέροντας 3. (συνεκδ.-οικ.) κάθε πράξη ή κατάσταση, την οποία επιλέγει ή υφίσταται κανείς, ενώ είναι πολύ δυσάρεστη γι' αυτόν: να δουλεύεις σε τέτοιες άθλιες συνθήκες για τόσο λίγα χρήματα καταντάει ~. — **μαζοχιστής** κ. (λαϊκ.-εκφραστ.) **μαζόχας** (ο), **μαζοχίστρια** κ. (λαϊκ.-εκφραστ.) **μαζόχα** (η). **μαζοχιστικός**, -ή. -ό. **μαζοχιστικά** επίρρ.

Θεωρείτε ορθή και αποδεκτή τη γενική πληθυντικού MAZOXΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 400

Σε όλα τα αποδεκτά μας βοηθήματα λεξικογραφείται το επίθετο νέος, -α, -ο. Το αυτό ακριβώς παρατηρείται και με το συγκριτικό νεότερος. Στο ΛΚΝ βρίσκουμε και το υπερθετικό νεότατος. Στο ΛΑΑ λεξικογραφείται το συγκριτικό νεώτερος με την παλαιότερη ορθογραφία. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

νέος -α -ο [néos] E4 : Π. για άτομο που βρίσκεται ανάμεσα στην εφηβική και στην ώριμη, μέση ηλικία: Ένας - άνθρωπος. Ένα νέο παιδί, που έχει περάσει την παιδική ηλικία. || Η ηλικία του είναι νέα. || (ως ουσ.) ο νέος, θηλ. νέα: Ο - έχει όνειρα και φιλοδοξίες. Οι νέοι, η νεολαία. (έκφρ.) νέοι και γέροι, όλοι, χωρίς διάκριση ηλικίας. 2α. που έχει ηλικία μικρότερη από τη συνηθισμένη για κάποιο συγκεκριμένο γεγονός, κατάσταση, θέση κτλ.: Πέθανε - / νεότατος, μόνο σαράντα ετών. Αποστρατεύτηκε -. Είναι - για πρωθυπουργός. β. που διατηρεί τη ζωντάνια του νέου ανθρώπου: Λισθάνομαι -. Έμεινε - στο σώμα και στην ψυχή, ως τα βαθιά γεράματα. 3. (στο συγκρ. βαθμό) που έχει μικρότερη ηλικία από κπ. άλλον, ο μικρότερος σε αντιδιαστολή προς τη λέξη μεγαλύτερος: Ο παππούς μου είναι ο νεότερος από τα τρία

νεότερος νε-ό-τέ-ρος επίθ., η (λογ. -έρα), ο & (λόγ.) νεώτερος 1. πιο νέος: (κατά) πέντε χρόνια ~ός τους. (ως ουσ.) Οι ~οι. ΑΝΤ. πρεσβύτερος. || ~ες: εξελίξεις. ~α: δεδομένα. Πβ. πρόσφατος, τελευταίος. || ~η: περίοδος. ~οι: χρόνοι. Πβ. μεταγενέστερος. || (ΙΣΤ.) Η Νεότερη Ελλάδα (1832-1940). Νεότερη Λογοτεχνία (1922-1945). Πβ. σύγχρονος. 2. (για πρόσ.) που έχει το ίδιο όνομα με τον πατέρα του ή με άλλο διάσημο πρόγονό του: Πλίνιος/ Γιόχαν Στράους ο ~. Βλ. πρεσβύτερος. • Ουσ.: **νεότερο** (το) {συνήθ. στον πληθ.}: πιο πρόσφατη, τελευταία εξέλιξη ή είδηση: Μόλις έχω/μάθω ~α, θα σας ενημερώσω. || (λόγ.) Εν αναμονή ~έρων! • ΦΡ.: **μέχρι νεοτέρας/νεωτέρας (διαταγής)** (λόγ.): μέχρι να υπάρξει νεότερη ειδοποίηση, απόφαση, εντολή ή εξέλιξη: αναβολή/κλειστό ~. Η απεργία συνεχίζεται ~~, ουδέν νεότερο(ν).

Ωστόσο, στο ΛΣΓ, Ορθογραφικό Παράρτημα, σελ. Π72, § 172, Κ52 εμφανίζεται και το υπερθετικό νεώτατος με την παλαιότερη ορθογραφία (φωτ. 2).

Κ52 Τα παραθετικά των επιθέτων σε -όteros, -όtatος γράφονται με όμικρον. Το επίθετο **νέος** αναφέρεται ως περίπτωση διπλής ορθογραφίας, διότι διατηρεί κατά ορισμένους και την ιστορική ορθογραφία στα παραθετικά του: νεώτερος, νεώτατος.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ΝΕΩΤΑΤΟΣ, -Η, -Ο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 401

Το ρ. συμπίνω (συνήπια) λημματογραφείται μόνο στο ΛΝΕΓ (φωτ. 1).

συμπίνω ρ. μέτβ. κ. αμέτβ. [αρχ.] {συνήπια} (σπάν.) ♦ **1.** (μετβ.) πίνω (κάτι) μαζί με κάποιον/κάποιους ♦ **2.** (αμέτβ.) πίνω μαζί με άλλους σε μια περίπτωση.

Το Τμήμα Λεξικού προβληματίζεται σχετικά με την ορθότητα της προστακτικής αορίστου στο β' ενικό πρόσωπο «συμπιές». Σημειωτέον ότι παρεμφερές ερώτημα για το ρ. προπίνω και την προστακτική «προπιές» εστάλη στα τέλη του 2017 τόσο προς το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) όσο και προς το Κέντρο Λεξικολογίας (Γ. Μπαμπινιώτη). Τις απαντήσεις τους, που ήρθαν στην ΠΕΣ αντιστοίχως στις 24/1/2018 και στις 14/2/2018, μπορείτε να τις δείτε στην παρακάτω φωτ. 2.

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΟΣ Γ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ (ΙΔΡΥΜΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ)

Στο ρήμα προπίνω θεωρείται ορθή η προστακτική προπιές;

[Θα έλεγα ότι το ρήμα προπίνω δεν έχει προστακτική.]

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΟΣ Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ (ΚΕΝΤΡΟ ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ)

Στο ρήμα προπίνω θεωρείται ορθή η προστακτική προπιές;

Ο τύπος *προπιές*, αν και φαίνεται γραμματικά σωστός, ακούεται αφύσικος και δύσκολα θα μπορούσε να ειπωθεί ή να γραφτεί.

Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΣΥΜΠΙΕΣ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 402

Στο ΛΚΝ το αρσενικό ουσιαστικό τρελάρas συνοδεύεται από την υπόδειξη «χωρίς γεν. πληθ.» και το θηλυκό ουσιαστικό τρελάρa συνοδεύεται από την ένδειξη Ο25α (πείνα, πείνας, πείνες, χωρίς γεν. πληθ.). Στο ΛΝΕΓ ομοίως, αμφότερα τα ουσιαστικά συνοδεύονται από την επισήμανση «χωρ. γεν. πληθ.». Επιπλέον, από την ετυμολογία συμπεραίνει κανείς ότι πρόκειται για μεγεθυντικά σε -άρα(ς). Σύμφωνα με τους όρους αποδοχής λέξεων τα μεγεθυντικά σε -άρα(ς) δεν σχηματίζουν γενική πληθυντικού. Στο ΛΑΑ όμως, στα ουσιαστικά αυτά ούτε υπόδειξη απουσίας πτώσεως υπάρχει, ούτε χαρακτηρισμός τους ως μεγεθυντικά. Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

ΛΚΝ

τρελάρας ο [treláras] Ω3 (χωρίς γεν. πληθ.) θηλ. **τρελάρα** [trelára] Ο25α : άνθρωπος που συμπεριφέρεται με τρόπο απερίσκεπτο, έξαλλο ή ιδιόρρυθμο.

[τρελάρ(α δες τρέλα) -ας· τρελάρ(ας) -α]

ΛΝΕΓ

τρελάρας (ο) {χωρ. γεν. πληθ.}, **τρελάρα** (η) {χωρ. γεν. πληθ.} (λαϊκ.)
αυτός που κάνει ανοησίες: ο γυιος της είναι ένας ~· το μυαλό του το
'χει μόνο στα μηχανάκια!
[ΕΓΥΜ. < τρελός + μεγεθ. επίθημα -άρα(ς)].

ΛΑΑ

τρελάρας, τρελάρα τρε-λά-ρας ουσ. (αρσ. + θηλ.)
(προφ.): αυτός/αυτή που κάνει μεγάλες τρέλες,
ανοησίες ή έχει ιδιόρρυθμο χαρακτήρα: Δεν τον
αντέχω άλλο τον ~α! Πβ. ζουρλοπαντιέρα. ΣΥΝ.
παλαβιάρης

Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΤΡΕΛΑΡΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 403

Στο ΛΑΑ λεξικογραφείται το θηλυκό ουσιαστικό η μάντις, δηλαδή το αλογάκι της Παναγίας (φωτ. 1).

μάντις μά-ντις ουσ. (θηλ.): ΖΩΟΛ. αλογάκι της
Παναγίας. [< μτγν. μάντις, αγγλ. mantis]

Για την κλίση του λήμματος δεν βοηθά η Νεοελληνική Γραμματική, οπότε – σύμφωνα με όσα επιτάσσουν οι όροι αποδοχής λέξεων – ανατρέχουμε στην αποδεκτή Γραμματική Οικονόμου.

Στη σελ. 61 παρατηρούμε την κλίση των καταληκτικών διπλόθεμων αρσ. και θηλ. σε -ις, π.χ. πόλις (φωτ. 2).

**111. γ) Καταληκτικά διπλόθεμα αρσ. και θηλ. σε -ῖς (γεν. -εως)
ή σε -ῦς (γεν. -εως) και ουδέτ. σε -ῦ (γεν. -εως)**

Παραδείγματα

(θ. δυναμῖ-, δυναμε-)	(θ. πολῖ-, πολε-)	(θ. πελεκῦ-, πελεκε-)	(θ. ἄστῦ-, ἄστε-)
--------------------------	----------------------	--------------------------	----------------------

Ενικός αριθμός

ον. ἡ δύναμι-ς	πόλῖ-ς	ὁ πέλεκυ-ς	τὸ ἄστν
γεν. τῆς δυνάμε-ως	πόλε-ως	τοῦ πελέκε-ως	τοῦ ἄστε-ως
δοτ. τῇ δυνάμει	πόλει	τῷ πελέκει	τῷ ἄστει
αιτ. τὴν δύναμι-ν	πόλι-ν	τὸν πέλεκυ-ν	τὸ ἄστν
κλ. (ῶ) δύναμι	πόλι	(ῶ) πέλεκυ	(ῶ) ἄστν

Πληθυντικός αριθμός

ον. αἱ δυνάμεις	πόλεις	οἱ πελέκεις	τὰ ἄστη
γεν. τῶν δυνάμε-ων	πόλε-ων	τῶν πελέκε-ων	τῶν ἄστε-ων
δοτ. ταῖς δυνάμε-σι(ν)	πόλε-σι(ν)	τοῖς πελέκε-σι(ν)	τοῖς ἄστε-σι(ν)
αιτ. τὰς δυνάμεις	πόλεις	τοὺς πελέκεις	τὰ ἄστη
κλ. (ῶ) δυνάμεις	πόλεις	(ῶ) πελέκεις	(ῶ) ἄστη

Στη σελ. 62 παρατηρούμε ότι «κατά το πόλις κλίνονται η κόνις, ο μάντις, ο όφισ, η γεύσις, η όψις, η πτώσις κ.ά.» (φωτ. 3).

Κατά το δύνάμις κλίνονται τα προπαροξύτονα θηλυκά: αἰσθησις, ἀκρόπολις, βεβαίωσις, γένεσις, γέννησις, δήλωσις, δῆλωσις, κράτησις, ποιήσις κ.ά. και το αρσ. ὁ πρύτανις.

Κατά το πόλις κλίνονται: ἡ κόνις, ὁ μάντις, ὁ ὄφις κ.ά., καθώς και πολλά δυσύλλαβα αφηρημένα ουσιαστικά: γεῦσις, ὄψις, πτώσις κτλ. (βλ. πιν. § 113). Κατά το πέλεκυς κλίνονται: ὁ πῆχυς και ο πρέσβυς (βλ. § 149, 8).

Παρατηρήσεις

112. Τα φωνηεντόληκτα σε -ις ή -υς (γεν. -εως):

1) έχουν δύο θέματα: ένα σε -ι ή -υ (πολι-, πηχυ-), από το οποίο σχηματίζονται η ονομαστική, η αιτιατική και η κλητική του ενικού, και άλλο θέμα σε -ε (πολε-, πηχε-), από το οποίο σχηματίζονται οι άλλες πτώσεις του ενικού και ὅλος ο πληθυντικός (και δυϊκός).

2) στη γεν. του ενικού έχουν κατάληξη -ως (αντί -ος) και τονίζονται στή γενική του ενικού και του πληθυντικού στην προπαραλήγουσα αντίθετα με τον κανόνα (§ 38, 2).

3) συναιρούν το χαρακτήρα ε με το ακόλουθο ε ή ι των καταλήξεων σε ει: αἰ πόλε-ες = πόλεις· τῷ πῆχε-ι = πῆχει (δυϊκός τῷ πῆχε-ε = πῆχει, τῷ ἄστε-ε = ἄστει).

4) σχηματίζουν την αιτιατ. του ενικού με την κατάληξη -ν (τὴν πόλι-ν, τὸν πῆχυ-ν), την κλητ. του ενικού χωρίς κατάληξη (ὦ πόλι-, ὦ πῆχυ-) και την αιτιατ. του πληθυντικού ὅμοια με την ονομαστική από αναλογία προς αὐτή (αἰ πόλεις - τὰς πόλεις· οἱ πῆχεις - τοὺς πῆχεις).

Στη σελ. 70 παρατηρούμε οδηγίες για την κλίση των βαρύτονων οδοντικόληκτων σε -ις (γεν. -ιδος, -ιτος, -ιθος), π.χ. χάρις, έρις, ὀρνις (φωτ. 4).

2) Τα βαρύτονα ὅμως οδοντικόληκτα σε -ις (γεν. -ιδος, -ιτος, -ιθος) σχηματίζουν την αιτιατ. του ενικού σε -ν και την κλητ. του ενικού ὅμοια με το θέμα (χωρίς το χαρακτήρα): τὴν χάρι-ν, τὴν ἔρι-ν, τὴν ὀρνι-ν· ὦ χάρι, ὦ ἔρι, ὦ ὀρνι (από αναλογία προς τα φωνηεντόληκτα: τὴν πόλιν, ὦ πόλι)· ὅμοια και μερικά οδοντικόληκτα βαρύτονα σε -ης ή -υς: (ὁ και) ἡ Πάρνης -ηθος, (τὸν και) τὴν Πάρνην, ὦ Πάρνη· ἡ κόρυς -υθος (= περικεφαλαία), τὴν κόρυ-ν, ὦ κόρυ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς μόνον τους τύπους ΜΑΝΤΙΣ, ΜΑΝΤΕΩΣ, ΜΑΝΤΙΝ, ΜΑΝΤΙ, ΜΑΝΤΕΙΣ, ΜΑΝΤΕΩΝ;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς μόνον τους τύπους ΜΑΝΤΙΣ, ΜΑΝΤΙΔΟΣ, ΜΑΝΤΙΝ, ΜΑΝΤΙ, ΜΑΝΤΙΔΕΣ, ΜΑΝΤΙΔΩΝ;

Γ. Θεωρείτε ορθά και αποδεκτά όλα μαζί τα ανωτέρω;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: το Α

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 404

Στο ΛΑΑ, στο ρ. κλέβω λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή ενεργητικού αορίστου κλέψας. Επίσης, στο ίδιο λεξικό το λ. αυτό συντάσσεται και αυτόνομα, με την επισήμανση «στη φράση ο κλέψας του κλέψαντος». Ομοίως, στο ΛΝΕΓ το λ. κλέψας συντάσσεται και πάλι αυτόνομα, με την επισήμανση «στη φράση ο κλέψας του κλέψαντος». Όλα αυτά μαζί μπορείτε να τα δείτε στην παρακάτω φωτ. 1.

κλέβω κλέ-βω ρ. (μτβ. κ. αμτβ.) {έκλε-ψα (λόγ. μτχ. κλέψας), κλέ-ψει, κλέ-φτηκε (λόγ. εκλάπ-η, -ησαν, μτχ. κλαπ-είς, -είσα, -έν), κλέβ-οντας, (λόγ. μτχ. ενεστ.) κλέπτ-ων, κλε-μμένος}
1. οικειοποιούμαι κάτι με αθέμιτο τρόπο, συχνά

κλέψας κλέ-ψας μτχ.: στη ● ΦΡ.: ο κλέψας του κλέψαντος: για να δηλωθεί ότι το φαινόμενο της κλοπής και γενικότερ. της παρανομίας έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις (μεταξύ των μελών ενός συνόλου)· ο ένας κλέβει τον άλλο. [< αρχ. κλέψας]

κλέψας (ο) {κλέψαντος} (σκωπτ.) αυτός που έχει κλέψει, στη ΦΡ. ο **κλέψας τού κλέψαντος** για περιπτώσεις γενικευμένης παρανομίας και ασυδοσίας, στις οποίες ο ένας κλέβει τον άλλον: μην περιμένεις να βρεις τίμιο άνθρωπο, εκεί μέσα είναι ~!
[ΕΤΥΜ. Μτχ. αορίστου τού αρχ. ρ. κλέπτω].

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν των προφανώς αποδεκτών ΚΛΕΨΑΣ και ΚΛΕΨΑΝΤΟΣ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού είναι ΚΛΕΨΑΝΤΑ, ΚΛΕΨΑΝΤΕΣ, ΚΛΕΨΑΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τρεις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού ΚΛΕΨΑΣΑ, ΚΛΕΨΑΣΑΣ, ΚΛΕΨΑΣΗΣ, ΚΛΕΨΑΣΕΣ, ΚΛΕΨΑΣΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: όχι – Β: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 405

Στο ΛΛΑ ο λεξικογράφος σε πάρα πολλά ρήματα παραλείπει την καταγραφή του θηλυκού και του ουδετέρου γένους μιας μετοχής. Αυτό, πολύ πιθανόν το κάνει όχι διότι τα θεωρεί αδόκιμα, αλλά μάλλον για οικονομία χώρου. Για παράδειγμα, παρατηρήστε το ρ. σπανίζω: στη δεύτερη σειρά λεξικογραφείται η λόγια μετοχή σπανίζων μόνο στο αρσενικό γένος, ενώ μέσα στο ερμήνευμα εμφανίζεται και το ουδέτερο με τη φράση «σπανίζον είδος» (φωτ. 1).

σπανίζει σπα-νί-ζει ρ. (αμτβ.) {μόνο σε ενεστ. κ. παρατ., μτχ. -ων} (λόγ.): είναι σπάνιο, υπάρχει σε έλλειψη ή παρουσιάζεται σπάνια: ~ το καλό χιούμορ. Φυτό που ~ στη χώρα μας (ΑΝΤ. ευδοκιμεί). Τέτοιοι άνθρωποι ~ουν στις μέρες μας. ~ον: είδος. ~οντες: πόροι. ΑΝΤ. αφθονεί [< αρχ. σπανίζω]

Στο ΛΑΑ, στο ρ. κλέβω λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή ενεργητικού ενεστώτα κλέπτων (φωτ. 2).

κλέβω κλέ-βω ρ. (μτβ. κ. αμτβ.) {έκλε-ψα (λόγ. μτχ. κλέψας), κλέ-ψει, κλέ-φτηκε (λόγ. εκλάπ-η, -ησαν, μτχ. κλαπ-είς, -είσα, -έν), κλέβ-οντας, (λόγ. μτχ. ενεστ.) κλέπτ-ων, κλε-μμένος}
1. οικειοποιούμαι κάτι με αθέμιτο τρόπο, συχνά

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν του προφανώς αποδεκτού ΚΛΕΠΤΩΝ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού είναι ΚΛΕΠΤΟΝΤΟΣ, ΚΛΕΠΤΟΝΤΑ, ΚΛΕΠΤΟΝΤΕΣ, ΚΛΕΠΤΟΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τέσσερις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού και του ουδετέρου ΚΛΕΠΤΟΥΣΑ, ΚΛΕΠΤΟΥΣΑΣ, ΚΛΕΠΤΟΥΣΗΣ, ΚΛΕΠΤΟΥΣΕΣ, ΚΛΕΠΤΟΥΣΩΝ, ΚΛΕΠΤΟΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: A: ναι – B: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 406

Στο ΛΑΑ, στο ρ. μετέχω λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή μετέχων, μετέχοντες (φωτ. 1).

μετέχω με-τέ-χω ρ. (αμτβ. κ. μτβ.) {μετείχα (πα-
ρατ. κ. σε χρήση αορίστου), (λόγ. γ' πρόσ. αόρ.)
μετέσχε, μετάσχει, μτχ. μετέχ-ων, -οντες, -οντας}
1. (+ σε) παίρνω μέρος, συμμετέχω ή έχω μερίδιο
σε κάτι: Η εταιρεία ~ει ενεργά (: δραστηριοποιεί-
ται) στην προστασία του περιβάλλοντος. Στο
πρόγραμμα μετείχαν μαθητές απ' όλο τον νομό.
Δήλωσε ότι δεν θα μετάσχει στις επόμενες εκλο-
γές. Οι ~οντες στη διαδικασία/συνεδρίαση.
2. (αρχαιοπρ., + γεν.) φέρω μέσα μου, εμπεριέχω,
γίνομαι κοινωνός: Μετείχε της ελληνικής παι-
δείας. [< αρχ. μετέχω]

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν των προφανώς αποδεκτών ΜΕΤΕΧΩΝ και ΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού είναι ΜΕΤΕΧΟΝΤΟΣ, ΜΕΤΕΧΟΝΤΑ, ΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τρεις ανωτέρω τύπους;

Β. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού και του ουδετέρου ΜΕΤΕΧΟΥΣΑ, ΜΕΤΕΧΟΥΣΑΣ, ΜΕΤΕΧΟΥΣΗΣ, ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ, ΜΕΤΕΧΟΥΣΩΝ, ΜΕΤΕΧΟΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 407

Στο ΛΑΑ, στο ρ. παρέχω λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή παρέχων (φωτ. 1).

παρέχω πα-ρέ-χω ρ. (μτβ.) {παρατ. παρείχα, γ' πρόσ. αορ. (λόγ.) παρέσχε, παράσχει, παρατ. (λόγ.) παρείχετο, αόρ. παρασχέ-θηκε (λόγ. παρεσχέ-θη, -θησαν, παρασχε-θείς, -θείσα, -θέν), -θεί, παρέχ-οντας, -ων, -όμενος} (λόγ.): δίνω, εξασφαλίζω, προσφέρω: (ως απολεξικοποιημένο ρήμα) ~ βοήθεια (= βοηθώ)/καθοδήγηση (= καθοδηγώ)/πληροφορίες (= πληροφορώ)/συμβουλές (= συμβουλεύω) σε κάποιον. || ~ει τις υπηρεσίες του δωρεάν. Του παρείχαν ασφάλεια/προστασία. Η Βουλή παρέσχε ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση. ~εται εγγύηση/ελεύθερη πρόσβαση/τεχνική υποστήριξη. ~ονται βασικές γνώσεις/διευκολύνσεις/κίνητρα/όλα τα εχέγγυα. Τους ~ονται τα εφόδια, για να ... Του ~θηκαν οι πρώτες βοήθειες. Ζήτησε να του ~θεί άσυλο. Η ~όμενη ιατρική περίθαλψη/νομική κάλυψη. Πβ. εφοδιάζω, χορηγώ. || Θέση που ~ει τη δυνατότητα/την ευκαιρία επαγγελματικής εξέλιξης. ΑΝΤ. στερώ [< αρχ. παρέχω]

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν του προφανώς αποδεκτού ΠΑΡΕΧΩΝ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού είναι ΠΑΡΕΧΟΝΤΟΣ, ΠΑΡΕΧΟΝΤΑ, ΠΑΡΕΧΟΝΤΕΣ, ΠΑΡΕΧΟΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τέσσερεις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού και του ουδετέρου ΠΑΡΕΧΟΥΣΑ, ΠΑΡΕΧΟΥΣΑΣ, ΠΑΡΕΧΟΥΣΗΣ, ΠΑΡΕΧΟΥΣΕΣ, ΠΑΡΕΧΟΥΣΩΝ, ΠΑΡΕΧΟΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 408

Στο ΛΚΝ, μέσα στο ερμήνευμα του λ. μετωνυμία λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή περιέχον, η οποία συμπεριλαμβάνεται στη φράση «ο δημιουργός με το δημιούργημά του, το περιέχον με το περιεχόμενο, το αφηρημένο με το συγκεκριμένο» (φωτ. 1).

μετωνυμία η [metonimía] Q25: (γραμμ.) σχήμα λόγου κατά το οποίο μια έννοια εκφράζεται με λέξη που δηλώνει άλλη έννοια, η οποία όμως έχει σχέση στενά με την πρώτη, π.χ. ο δημιουργός με το δημιούργημά του, το περιέχον με το περιεχόμενο, το αφηρημένο με το συγκεκριμένο· (πρβ. *υπαλλαγή*), π.χ. “Όμηρος” αντί “ομηρικά ποιήματα”, “Αθήνα” αντί “Αθηναίοι”. [λόγ. < ελνστ. μετωνυμία]

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν του προφανώς αποδεκτού ΠΕΡΙΕΧΟΝ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του ουδετέρου είναι ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΟΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΑ, ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τρεις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του αρσενικού και του θηλυκού ΠΕΡΙΕΧΩΝ, ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΕΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΗΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΕΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 409

Στο ΛΝΕΓ, μέσα στο ερμήνευμα του ρ. σίζω λεξικογραφείται και η λόγια μετοχή σίζοντες, σίζοντα, η οποία συμπεριλαμβάνεται στη φράση με έντονους χαρακτήρες «σίζοντες φθόγγοι / σίζοντα (τα)» (φωτ. 1).

σίζω ρ. ἀμετβ. {έσίξα} (λόγ.-σπάν.) **1.** βγάζω συριστικό ήχο, σαν αυτόν που παράγεται κατά το σβήσιμο τής φωτιάς ή όταν πυρωμένο μέταλλο βυθίζεται σε κρύο νερό: το φίδι *σίζει* **2.** (κατ' επέκτ. για πρόσ.) προφέρω τον συριστικό φθόγγο «σ» παρατεταμένα, κυρ. ζητώντας από τους άλλους να σιωπήσουν **3.** ΓΛΩΣΣ. **σίζοντες φθόγγοι / σίζοντα** (τα) οι φθόγγοι που παριστάνονται με τα γράμματα σ, ζ, τσ, τζ, κατά την παραγωγή των οποίων ακούγεται «σφυριχτός» ήχος· οι συριστικοί φθόγγοι (βλ. λ. *συριστικός*).
[ΕΤΥΜ. αρχ. < ονοματοποιημένη ρίζα I.E. *sw(e)i- «σφυρίζω, εκβάλλω συριστικό ήχο». λατ. sibilō (> γαλλ. siffler), ιρλ. setim, ουαλ. chwythu κ.ά. Βλ. κ. *σιγή, σιωπή*].

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν των προφανώς αποδεκτών ΣΙΖΟΝΤΕΣ και ΣΙΖΟΝΤΑ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού και του ουδετέρου είναι ΣΙΖΩΝ, ΣΙΖΟΝΤΟΣ, ΣΙΖΟΝΤΩΝ, ΣΙΖΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τέσσερις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού ΣΙΖΟΥΣΑ, ΣΙΖΟΥΣΑΣ, ΣΙΖΟΥΣΗΣ, ΣΙΖΟΥΣΕΣ, ΣΙΖΟΥΣΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: A: ναι – B: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 410

Στο ΛΑΑ, στο ρ. απάδει, ο συντάκτης γράφει και «μτχ. κυρ. θηλ. απάδουσα» (φωτ. 1).

απάδει [ἀπάδει] α-πά-δει ρ. {μόνο στον ενεστ., μτχ. κυρ. θηλ. απάδ-ουσα} (+ σε/προς) (λόγ.): δεν αρμόζει, δεν ταιριάζει, αντίκειται σε κάτι Συμπεριφορά που ~ (= ~ουσα) σε πολιτισμένο άνθρωπο. Πράξεις/τακτικές που ~ουν προς (= δεν συμφωνούν με) τις αρχές της δημοκρατίας. Πβ. αντιβαίνει, αντιτίθεται. ΑΝΤ. συνάδει [< αρχ. ἀπάδω]

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν του προφανώς αποδεκτού ΑΠΑΔΟΥΣΑ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του θηλυκού είναι ΑΠΑΔΟΥΣΑΣ, ΑΠΑΔΟΥΣΗΣ, ΑΠΑΔΟΥΣΕΣ, ΑΠΑΔΟΥΣΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τέσσερις ανωτέρω τύπους;

Β. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του αρσενικού και του ουδετέρου ΑΠΑΔΩΝ, ΑΠΑΔΟΝΤΟΣ, ΑΠΑΔΟΝΤΑ, ΑΠΑΔΟΝΤΕΣ, ΑΠΑΔΟΝΤΩΝ, ΑΠΑΔΟΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 411

Στο ΛΝΕΓ λημματογραφούνται δίπλα – δίπλα τα τριτοπρόσωπα ρ. καλοέρχεται, καλόρχεται, καλοέρχονται, καλόρχονται. Όπως παρατηρούμε, δεν δίδεται αόριστος (ως είθισται σε πλείστα άλλα ρήματα) εντός παρενθέσεως μετά την κεφαλή του λήμματος. Ωστόσο, μέσα στο ερμήνευμα παρατηρούμε σε τρία σημεία κλιτικούς τύπους του αοριστικού θέματος (φωτ. 1).

καλοέρχεται κ. καλόρχεται, καλοέρχονται κ. καλόρχονται
ρ. τριτοπρόσ. αμετβ. αποθ. (+ προσ. αντων. σε γεν.) **1.** (για ρούχα, κοσμήματα και οτιδήποτε φοριέται) εφαρμόζω ή ταιριάζω καλά (σε κάποιον): του καλοήρθε το κοστούμι τού πατέρα του! || πάχυνα και δεν μου καλόρχεται πια η φούστα **2.** (μτφ.) είμαι ευχάριστος, αρεστός (σε κάποιον): φυσικά και του καλόρθε η αύξηση || δεν θα του καλοέρθει, αν μάθει ότι έφυγες έτσι. ➡ ΣΧΟΛΙΟ λ. αποθετικός.

Α. Συμφωνείτε ότι εκ παραδρομής απουσιάζει ο αόριστος; Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του αοριστικού θέματος ΚΑΛΟΗΡΘΕ, ΚΑΛΟΕΡΘΕΙ, (Ε)ΚΑΛΟΡΘΕ, ΚΑΛΟΡΘΕΙ, ΚΑΛΟΗΡΘΑΝ(Ε), ΚΑΛΟΕΡΘΟΥΝ(Ε), (Ε)ΚΑΛΟΡΘΑΝ(Ε), ΚΑΛΟΡΘΟΥΝ(Ε);

Β. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του αοριστικού θέματος με -Λ- ΚΑΛΟΗΛΘΕ, ΚΑΛΟΕΛΘΕΙ, (Ε)ΚΑΛΟΛΘΕ, ΚΑΛΟΛΘΕΙ, ΚΑΛΟΗΛΘΑΝ(Ε), ΚΑΛΟΕΛΘΟΥΝ(Ε), (Ε)ΚΑΛΟΛΘΑΝ(Ε), ΚΑΛΟΛΘΟΥΝ(Ε);

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 412

Στα τέλη του 2017 είχαμε στείλει στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) μία μικρή λίστα ερωτημάτων προς διασαφήνιση. Στις 24/1/2018 λάβαμε απάντηση από τον Διευθυντή κ. Γ. Παπαναστασίου (δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα της ΠΕΣ, μενού γνωμοδοτήσεις, πρακτικό 24/1/2018).

Ένα μέρος εκείνων των ερωτημάτων αφορούσε τα εμπρόθετα ρήματα με β' συνθετικό το -έρχομαι. Τις ερωτήσεις (με μαύρο χρώμα) και τις απαντήσεις του κ. Παπαναστασίου (με κόκκινο) μπορείτε να τις διαβάσετε στην παρακάτω φωτ. 1.

Θεωρείται ορθή η προστακτική άπελθε, είσελθε, έπελθε, έξελθε, επάνελθε, κάτελθε, μέτελθε, πάρελθε, περίελθε, πρόελθε, πρόσελθε κλπ. των σύνθετων εμπρόθετων ρημάτων με β' συνθετικό το -έρχομαι;

[Οι προστακτικές αυτές είναι κανονικές με βάση τους κανόνες της αρχαίας ελληνικής. Δεν θα τις θεωρούσα, όμως, κανονικές προστακτικές της νέας ελληνικής. Ακόμη και αν κάποιος χρησιμοποιήσει π.χ. τον τύπο έξελθε, θα το κάνει μιμούμενος έναν τύπο της αρχαίας. Π.χ., θα θεωρούσατε σωστό, για τους κανόνες του παιχνιδιού, τους τύπους οίδασι και ποιούσι, επειδή κανείς μπορεί πράγματι να χρησιμοποιήσει την έκφραση ουκ οίδασι τι ποιούσι;]

Στο ρήμα προσέρχομαι δίδεται διπλός αόριστος, προσήλθα και (προφ.) προσήρθα. Ομοίως δίδεται διπλό απαρέμφατο προσέλθει και (προφ.) προσέρθει. Θεωρείται ορθή η προστακτική πρόσερχε;

[Βλ. παραπάνω για αυτές τις προστακτικές.]

Θεωρούνται ορθοί οι παρεμφερείς τύποι (αόριστος, απαρέμφατο, προστακτική) προήρθα, προέρθει, πρόερχε, επήρθα, επέρθει, έπερχε, εισήρθα, εισέρθει, είσερχε κλπ.;

[Τους τύπους αυτούς (εκτός βέβαια από τα έπερχε, είσερχε) θα τους θεωρούσα κανονικούς και αποδεκτούς, αν και είναι πιο πολύ του προφορικού λόγου και όχι του γραπτού. Πάντως, δεν είναι αντιγραμματοί.]

Έκτοτε, οι προστακτικές ΠΡΟΣΕΡΘΕ και ΠΡΟΕΡΘΕ θεωρούνται αποδεκτές, ενώ οι προστακτικές ΕΠΕΡΘΕ και ΕΙΣΕΡΘΕ θεωρούνται μη αποδεκτές.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε για τον καθέναν από τους παρακάτω κλιτικούς τύπους ξεχωριστά:

Θεωρείτε ορθές και αποδεκτές τις προστακτικές ΑΝΕΡΘΕ, ΑΝΤΕΠΕΞΕΡΘΕ, ΑΝΤΙΠΑΡΕΡΘΕ, ΑΠΕΡΘΕ, ΔΙΕΞΕΡΘΕ, ΔΙΕΡΘΕ, ΕΞΕΡΘΕ, ΕΠΑΝΕΡΘΕ, ΚΑΤΕΡΘΕ, ΜΕΤΕΡΘΕ, ΠΑΡΕΡΘΕ, ΠΕΡΙΕΡΘΕ, ΣΥΝΕΡΘΕ, ΥΠΕΙΣΕΡΘΕ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: όχι σε όλα

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 413

Στο ΛΝΕΓ λεξικογραφείται και το ρ. υποκαίω, το οποίο συνοδεύεται από την επισήμανση «εύχρ. μόνο σε ενεστ. κ. παρατ.» (φωτ. 1).

υποκαίω ρ. μετβ. [αρχ.] {εύχρ. μόνο σε ενεστ. κ. παρατ.} (λόγ.-μτφ.) διεγείρω έντεχνα, ενισχύω κρυφά πάθος. πόθο. αρνητικό συναίσθημα κ.λπ.: ~ μίσος ΣΥΝ. υποδαυλίζω, υποκινώ, υποθάλπω. αναμοχλεύω ΑΝΤ. κατασιγάζω.

Είχατε αποφανθεί παλαιότερα (στο ερώτημα Νο 22) ότι ο παρατατικός είναι υπέκαια, υπέκαιες, υπέκαιε, υποκαίαμε, υποκαίατε, υπέκαιαν / υποκαίαν(ε).

Για το σχηματισμό του ενεστώτα, ας συμβουλευτούμε και το μη αποδεκτό lexigram (φωτ. 2).

Λέξη: υποκαίω (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: **Κλίση Αρχαίας [L.S.] Αναζήτ. στην Αρχ. Ελλην. Γραμματεία Συνών**

Ετυμολογία: [<αρχ. ύπο-καίω]

λήμμα	μέρος	φωνή	χρόνος	έγκλιση	αριθμός
υποκαίω	ρήμα	ενεργητική	ενεστώτας	οριστική υποτακτική	ενικός

Ενεργητική	υποκαίω
Οριστική	υποκαίεις
ενεστώτας	υποκαίει
παρατατικός	υποκαίόμε / υποκαίουμε
εξακολουθητικός μέλλοντα	υποκαίετε
Υποτακτική	υποκαίουν
ενεστώτας	ΧΡΟΝ. ΑΝΤ. & ΑΡΧ. ΧΡΟΝΟΙ ΝΕΑ ΠΑΡ.
Προστακτική	μέρος φωνή χρό
ενεστώτας	ρήμα ενεργητική ενεσ
Απαρέμφατο	
Μετοχές	
ενεστώτας	
ενεστώτας - αρσενικό	
ενεστώτας - θηλυκό	
ενεστώτας - ουδέτερο	

Λέξη: υποκαίω (Κλιτικό Νέας)

Δείτε και: **Κλίση Αρχαίας [L.S.] Αναζήτ. στην Αρχ. Ελ**

Ετυμολογία: [<αρχ. ύπο-καίω]

λήμμα	μέρος	φωνή	χρόνος	έ
υποκαίω	ρήμα	ενεργητική	ενεστώτας	ος

Ενεργητική	υπόκαιε
Οριστική	-
ενεστώτας	-
παρατατικός	-
εξακολουθητικός μέλλοντα	υποκαίετε
Υποτακτική	-
ενεστώτας	-
Προστακτική	ΧΡΟΝ. ΑΝΤ. & ΑΡΧ. ΧΡΟΝΟΙ ΝΕΑ ΠΑΡ.
ενεστώτας	μέρος
Απαρέμφατο	ρήμα
Μετοχές	
ενεστώτας	
ενεστώτας - αρσενικό	
ενεστώτας - θηλυκό	
ενεστώτας - ουδέτερο	

Επειδή από την ανάγνωση του ΛΝΕΓ δεν είναι σαφής ο τρόπος σχηματισμού παρατατικού και ενεστώτα, σας παρακαλούμε να διασαφήσετε τον τρόπο σχηματισμού των τύπων του ενεστώτα, απαντώντας στα έξι παρακάτω υποερωτήματα:

Α. Οριστική ενεστώτα (β' ενικό πρόσωπο). Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΕΙΣ, τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΣ ή και τα δύο μαζί;

Β. Οριστική ενεστώτα (α΄ πληθυντικό πρόσωπο). Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΟ(Υ)ΜΕ, τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΜΕ ή και τα δύο μαζί;

Γ. Οριστική ενεστώτα (β΄ πληθυντικό πρόσωπο). Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΕΤΕ, τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΤΕ ή και τα δύο μαζί;

Δ. Οριστική ενεστώτα (γ΄ πληθυντικό πρόσωπο). Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΟΥΝ(Ε), τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΝ(Ε) ή και τα δύο μαζί;

Ε. Προστακτική ενεστώτα (β΄ ενικό πρόσωπο). Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΕ, τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΓΕ ή και τα δύο μαζί;

Ζ. Προστακτική ενεστώτα (β΄ πληθυντικό πρόσωπο). Θεωρείτε ορθό και αποδεκτό τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΕΤΕ, τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΤΕ, τον τύπο ΥΠΟΚΑΙΓΕΤΕ ή και τα τρία μαζί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: και τα δύο μαζί – Β: και τα δύο μαζί – Γ: και τα δύο μαζί – Δ: και τα δύο μαζί – Ε: και τα δύο μαζί – Ζ: και τα τρία μαζί

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 414

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π55, § 122, λεξικογραφούνται αρκετά τριγενή και δικατάληκτα (σε -ις, -ις, -ι) αφωνόληκτα επίθετα της αρχ. γ΄ κλίσης (φωτ. 1).

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Π55

αιδοιοκολπίτις, αρθρίτις, δερματίτις, δυναμίτις, φλεβίτις

2. Κύρια: Άγις/-ης (ο), Άδωνις/-ης (ο), Άλκπσις/-η, Άλτις, Άρτεμις/-η, Ζεύξις (ο), Θέσις/-ης (ο), Θύαμις (ο), Λάχεσις, (Κύριλλος) Λούκαρις, Νέμεσις/-η, Πάρις/-ης (ο), Σεμίραμις/-η, Σύβαρις, Τύνις/-ιδα, Χάρις/-η, Χάρυβδις/-η κ.ά.

Β. Αρσενικά και θηλυκά επίθετα σε -ις, -ι: άναλκις, άνορχις, άπατρις, άπελπις, άπολις, αρνησίπατρις, [α] φιλόπατρις, άφροντις, άχαρις, εύελπις, εύχαρις, περίφροντις, ρίψασπις, φέρελπις, φίλερις, φιλόπολις

Τα περισσότερα περιλαμβάνονται ήδη στο λημματολόγιο των αποδεκτών μας λεξικών. Δύο από αυτά τα τριγενή επίθετα (άνορχις, ρίψασπις) λημματογραφούνται στο ΛΝΕΓ (του ίδιου) ως αρσενικά ουσιαστικά, ενώ ένα τρίτο (αρνησίπατρις) λημματογραφείται στο ΛΝΕΓ ως διγενές, αρσενικό και θηλυκό (φωτ. 2).

ανορχία (ῆ) [χωρ. πληθ.] ΙΑΤΡ η εκ γένετης ή επίκτητη έλλειψη ενός ή και των δύο όρχεων — **άνορχις** (ο).
[ΕΤΥΜ Ελληνογενής ξέν. όρ., < γαλλ. anorchie].

ρίψασπις (ο) [ριψάσπ-ιδός | -ιδών] (αρχαιόπρ.) **1.** (κατά την αρχαιότητα) ο πολέμιστής που έριχνε κάτω την ασπίδα του. εγκατέλειπε τη μάχη και τρεπόταν σε φυγή ΣΥΝ. φυγοπόλεμος, λιποτάκτης **2.** (κατ' επέκτ.) αυτός που εγκαταλείπει λόγω δειλίας κάθε αγωνιστική προσπάθεια ΣΥΝ. φυγόμαχος. δειλός.
[ΕΤΥΜ. < αρχ. ρίψασπις. -ιδος < ρίψ- (< ρίπτω) + άσπις, -ιδος].

αρνησίπατρις (ο/η) [1864] {αρνησιπάτριδ-ος | -ιδες, -ιδων} πρόσωπο που απαρνεύεται την πατρίδα του ΣΥΝ. προδότης, εξωμότης. — **αρνησιπατρία** (η) [1832].

Άλλα τέσσερα από αυτά τα τριγενή και δικατάληκτα επίθετα λεξικογραφούνται μόνο στο ΛΣΓ (άναλκισ, -ις, -ι, άπολις, -ις, -ι, άφροντις, -ις, -ι, φιλόπολις, -ις, -ι).

Προφανώς για την κλίση τους θα πρέπει να ανατρέξουμε στην αποδεκτή Γραμματική Οικονόμου, τριτόκλιτα δικατάληκτα, σελ. 105 (φωτ. 3).

β) Δικατάληκτα

175. Μερικά αφωνόληκτα επίθετα της γ' κλίσης είναι δικατάληκτα με τρία γένη. Αυτά είναι σύνθετα με β' συνθετικό ουσιαστικό τριτόκλιτο αφωνόληκτο (χάρις, έλπις, πούς, όδους κ.ά) και κλίνονται συνήθως όπως το β' συνθετικό τους:

1) *ό, ή εϋχαρις, τὸ εϋχαρι·* γεν. *εϋχάριτ-ος·* δοτ. *εϋχάριτ-ι·* αιτ. *τόν, τήν εϋχαρι-ν,* τὸ εϋχαρι - *οί, αί εϋχάριτ-ες, τὰ εϋχάριτ-α·* γεν. *τῶν εϋχαρίτ-ων·* δοτ. *εϋχάρι-σι* κτλ.

2) *ό, ή εϋελπις, τὸ εϋελπι·* γεν. *εϋέλπιδ-ος·* δοτ. *εϋέλπιδ-ι·* αιτ. *τόν, τήν εϋελπι-ν,* τὸ εϋελπι· κλ. αρσ. και θηλ. *ὦ εϋελπις, οὐδ. ὦ εϋελπι - οί, αί εϋέλπιδ-ες, τὰ εϋέλπιδ-α·* γεν. *τῶν εϋελπίδ-ων,* δοτ. *τοῖς εϋέλπι-σι* κτλ.

3) *ό, ή δίπους, τὸ δίπουν·* γεν. *δίποδ-ος·* δοτ. *δίποδ-ι·* αιτ. *τόν, τήν δίποδ-α* (και δίπουν), τὸ δίπουν· κλ. αρσ. και θηλ. *ὦ δίπους, ουδ. ὦ δίπου οί, αί δίποδες, τά δίποδ-α·* γεν. *τῶν διπόδ-ων·* δοτ. *δίποσι* κτλ.

Τέλος, αξίζει τον κόπο να δούμε και μια παλαιότερη γνωμοδότησή σας, αρ. πρωτ. 205, 05.10.2020, ερώτημα Νο 39 (φωτ. 4).

Ερώτημα 39 Α: Θεωρείτε ορθό, σκόπιμο, θεμιτό και δόκιμο να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι ΑΠΑΤΡΙ, ΚΡΥΨΟΡΧΙΔΟΣ, ΚΡΥΨΟΡΧΙΝ, ΚΡΥΨΟΡΧΙ, ΚΡΥΨΟΡΧΙΔΕΣ, ΚΡΥΨΟΡΧΙΔΩΝ, ΠΕΡΙΦΡΟΝΤΙΝ, ΠΕΡΙΦΡΟΝΤΙ, ΕΥΕΛΠΙΔΑ, ΦΕΡΕΛΠΙΔΑ, ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΔΑ;

Ερώτημα 39 Β: Θεωρείτε ορθό, σκόπιμο, θεμιτό και δόκιμο να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι ΠΕΡΙΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΡΙΨΑΣΠΙΝ, ΑΧΑΡΙΝ, ΑΦΙΛΟΠΑΤΡΙΝ, ΚΡΥΨΟΡΧΙΔΑ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι μόνο το ΡΙΨΑΣΠΙΝ, όχι τα υπόλοιπα

Σας παρακαλούμε να επιβεβαιώσετε τους παρακάτω κλιτικούς τύπους:

Α: ΑΝΑΛΚΙΣ, ΑΝΑΛΚΙΔΟΣ, ΑΝΑΛΚΙΝ, ΑΝΑΛΚΙ, ΑΝΑΛΚΙΔΕΣ, ΑΝΑΛΚΙΔΩΝ, ΑΝΑΛΚΙΔΑ – ΑΠΟΛΙΣ, ΑΠΟΛΙΔΟΣ, ΑΠΟΛΙΝ, ΑΠΟΛΙ, ΑΠΟΛΙΔΕΣ, ΑΠΟΛΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΙΔΑ – ΑΦΡΟΝΤΙΣ, ΑΦΡΟΝΤΙΔΟΣ, ΑΦΡΟΝΤΙΝ, ΑΦΡΟΝΤΙ, ΑΦΡΟΝΤΙΔΕΣ, ΑΦΡΟΝΤΙΔΩΝ, ΑΦΡΟΝΤΙΔΑ – ΦΙΛΟΠΟΛΙΣ, ΦΙΛΟΠΟΛΙΔΟΣ, ΦΙΛΟΠΟΛΙΝ, ΦΙΛΟΠΟΛΙ, ΦΙΛΟΠΟΛΙΔΕΣ, ΦΙΛΟΠΟΛΙΔΩΝ, ΦΙΛΟΠΟΛΙΔΑ. Συμφωνείτε;

Β: ΡΙΨΑΣΠΙΔΑ (τα), ΑΡΝΗΣΙΠΑΤΡΙΔΑ (τα). Συμφωνείτε;

Γ1: ΑΝΟΡΧΙΣ, ΑΝΟΡΧΙΔΟΣ, ΑΝΟΡΧΙΝ, ΑΝΟΡΧΙ, ΑΝΟΡΧΙΔΕΣ, ΑΝΟΡΧΙΔΩΝ, ΑΝΟΡΧΙΔΑ (ως τριγενές επίθετο). Συμφωνείτε;

Γ2: ΑΝΟΡΧΙΣ, ΑΝΟΡΧΕΩΣ, ΑΝΟΡΧΙΝ, ΑΝΟΡΧΙ, ΑΝΟΡΧΕΙΣ, ΑΝΟΡΧΕΩΝ (ως αρσενικό ουσιαστικό). Συμφωνείτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: ναι – Γ1: ναι – Γ2: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 415

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π61, § 142, λεξικογραφούνται μεταξύ άλλων και τα ρ. διαγγέλλω και επιστέλλω, χωρίς καμία απολύτως κλιτική πληροφορία (φωτ. 1).

142	-λλω		
	Ρήματα:		
	αγγέλλω	διαβάλλω	καταβάλλω
	αμφιβάλλω	διαγγέλλω	καταγγέλλω
	αναβάλλω	διαστέλλω	καταστέλλω
	αναγγέλλω	εκβάλλω	μέλλω
	αναστέλλω	εξαγγέλλω	μεταβάλλω
	ανατέλλω	εξοκέλλω	πάλλω
	απαγγέλλω	επιβάλλω	παραβάλλω
	αποβάλλω	επιστέλλω	περιβάλλω
	αποστέλλω	εφεσιβάλλω	ποικίλλω
	βάλλω	θάλλω	προαγγέλλω
			προαναγγέλλω
			συμβάλλω
			συστέλλω
			σφάλλω
			τίλλω
			υπερβάλλω
			υποβάλλω
			υποστέλλω
			ψάλλω

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε στα δύο παρακάτω υποερωτήματα:

A: Ο παρατατικός του ρ. διαγγέλλω σχηματίζεται αναύξητος (ΔΙΑΓΓΕΛΛΑ, ΔΙΑΓΓΕΛΛΕΣ κλπ.), με εσωτερική αύξηση (ΔΙΗΓΓΕΛΛΑ, ΔΙΗΓΓΕΛΛΕΣ κλπ.) ή και τα δύο;

B: Ο παρατατικός του ρ. επιστέλλω σχηματίζεται αναύξητος (ΕΠΙΣΤΕΛΛΑ, ΕΠΙΣΤΕΛΛΕΣ κλπ.), με εσωτερική αύξηση (ΕΠΕΣΤΕΛΛΑ, ΕΠΕΣΤΕΛΛΕΣ κλπ.) ή και τα δύο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: A: με εσωτερική αύξηση – B: με εσωτερική αύξηση

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 416

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π64, § 149, λεξικογραφείται και το ρ. αποσώζω χωρίς καμία απολύτως κλιτική πληροφορία (φωτ. 1).

149 -όζω

Ρήματα: αρμόζω, δεσπόζω, εφαρμόζω, προσαρμόζω, συναρμόζω, χρησιδεσπόζω

Αλλά -ώζω: αποσώζω, κρώζω, διασώζω, οιμώζω, περισώζω, σώζω

Ο παρατατικός του ρ. αποσώζω σχηματίζεται αναύξητος (ΑΠΟΣΩΖΑ, ΑΠΟΣΩΖΕΣ, κλπ.), με εσωτερική αύξηση (ΑΠΕΣΩΖΑ, ΑΠΕΣΩΖΕΣ κλπ.) ή και τα δύο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: αναύξητος

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 417

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π64, § 149, λεξικογραφείται και το επίθετο αείροος (φωτ. 1).

160

-οος

A. Αρσενικά ουσιαστικά

1. Κοινά: υπήκοος
2. Κύρια: Αλκίνοος

B. Επίθετα: αείροος, αντίξοος, αξιόπλοος, άπνοος, αυτήκοος, βαρήκοος, ευήκοος, μακρόπνοος, μεγαλόπνοος, ξέπνοος, όγδοος, οξυήκοος, πολύβoος, παρήκοος, ταχύπλοος

Από όλα αυτά τα επίθετα μόνον το παρήκοος είναι δικατάληκτο. Όλα τα υπόλοιπα είναι τρικατάληκτα.

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ΑΕΙΡΟΗ, ΑΕΙΡΟΗΣ, ΑΕΙΡΟΕΣ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 418

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π69, § 163, λεξικογραφείται και το επίθετο επίκωπος (φωτ. 1).

Α. Αρσενικά ουσιαστικά

Ουσιαστικά με τα λεξικά επιθήματα -σκοπος, -τοπος, -τροπος και το δίοπος:

αγκαθότοπος	δασότοπος	λιμνότοπος	σιταρότοπος
αμμότοπος	δίοπος	λουλουδότοπος	σκουπιδότοπος
ανθότοπος	επίσκοπος	ναυτοδίοπος	σταρότοπος
αντικατάσκοπος	επίτροπος	ναυτοπρόσκοπος	υδροβίοτοπος
αρχιεπίσκοπος	ερημότοπος	ξερότοπος	υγρότοπος
αρχικατάσκοπος	θαμνότοπος	παιδότοπος	υδροβίοτοπος
βαλτότοπος	ιστότοπος	παιχνιδότοπος	χερσότοπος
βίοτοπος	καπνότοπος	παρεπίτροπος	χωρεπίσκοπος
βοσκότοπος	κατάσκοπος	πετρότοπος	χωροεπίσκοπος
βουρκότοπος	κυνηγότοπος	πλατανότοπος	ψαρότοπος
βραχότοπος	λασπότοπος	πρόσκοπος	
γιδότοπος	λιβαδότοπος	ροδότοπος	

Αλλά -ωπος:

— Κοινά:

αγριάνθρωπος	διαβολάνθρωπος	λυκάνθρωπος	προστυχάνθρωπος
άνθρωπος	διαστημάνθρωπος	μαζάνθρωπος	συνάνθρωπος
αντιπρόσωπος	δίκωπος (κ. επίθ.)	μικράνθρωπος	τετράκωπος (κ. επίθ.)
αρχάνθρωπος	εκπρόσωπος	μισάνθρωπος	υπάνθρωπος
αρχοντάνθρωπος	εξάκωπος (κ. επίθ.)	οκτάκωπος (κ. επίθ.)	υπεράνθρωπος (κ. επίθ.)
ασχημάνθρωπος	<u>επίκωπος</u> (κ. επίθ.)	ομορφάνθρωπος	ύσσωπος
αφεντάνθρωπος	ζωάνθρωπος	παλιάνθρωπος	φεγγαροπρόσωπος (κ. επίθ.)
αχυράνθρωπος	θεατράνθρωπος	πιθηκάνθρωπος	χιονάνθρωπος
βατραχάνθρωπος	κτηνάνθρωπος	προάνθρωπος	χοντράνθρωπος
βρομάνθρωπος	λεβεντάνθρωπος	πρόκωπος	

— Κύρια: Αίσωπος, Θεάνθρωπος

K50 Τα αρσενικά ουσιαστικά σε -οπος (άτονο) γράφονται με -ο- (πρόκειται για σύνθετα με τα -σκοπος, -τοπος, -τροπος: βίοτοπος, επίσκοπος, επίτροπος), εκτός από το ύσσωπος και τα σύνθετα με β' συνθετικό το άνθρωπος και το -κωπος (< κώπη «κουπί»).

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους ΕΠΙΚΩΠΗ, ΕΠΙΚΩΠΗΣ, ΕΠΙΚΩΠΕΣ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 419

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π78, § 182, λεξικογραφείται και το ρ. διαπλάττω χωρίς καμία απολύτως κλιτική πληροφορία (φωτ. 1).

A. Ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα: απέριττος, αττικισμός, βαττολογώ, βλαττίδα, διττός, ελάττωμα, ελαττώνω, εύγλωττος, ήττα, ήττων, κάττωμα, κρείττων, κύτταρο, μεταγλωττίζω, περιττός, τέττιξ, τσάττισμα, υττέρβιο, ψιττακός (ψιττακίζω, ψιττακισμός) κ.ά.

B. Ειδικότερα ρήματα σε -ττω / -ττομαι: αντιπράττω, αποκηρύττω, βδελύττομαι, διακηρύττω, διαπλάττω, διαπράττω, δράττομαι, εισπράττω, εκπλήττω, επιπλήττω, επιφυλάττω, κηρύττω, λιμώττω, ονειρώττω, παραφυλάττω, πλήττω, πράττω, προεισπράττω, συμπράττω, υπνώττω, φρίττω

K62 Τα ρήματα που λήγουν σε -το, -tomai (άτονα) γράφονται με δύο -τ-: πράττω, δράττομαι.

Ο παρατατικός του ρ. διαπλάττω σχηματίζεται αναύξητος (ΔΙΑΠΛΑΤΤΑ, ΔΙΑΠΛΑΤΤΕΣ κλπ.), με εσωτερική αύξηση (ΔΙΕΠΛΑΤΤΑ, ΔΙΕΠΛΑΤΤΕΣ κλπ.) ή και τα δύο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: με εσωτερική αύξηση

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 420

Στο ΛΑΑ, στο ρ. σπανίζω, λεξικογραφείται η λόγια μετοχή σπανίζων μόνο στο αρσενικό γένος, ενώ μέσα στο ερμήνευμα εμφανίζεται και το ουδέτερο με τη φράση «σπανίζουν είδος», καθώς και η ονομαστική πληθυντικού του αρσενικού με τη φράση «σπανίζοντες πόροι» (φωτ. 1).

σπανίζει σπα-νί-ζει ρ. (αμτβ.) {μόνο σε ενεστ. κ. παρατ., μτχ. -ων} (λόγ.): είναι σπάνιο, υπάρχει σε έλλειψη ή παρουσιάζεται σπάνια: ~ το καλό χιούμορ. Φυτό που ~ στη χώρα μας (ΑΝΤ. ευδοκιμεί). Τέτοιοι άνθρωποι ~ουν στις μέρες μας. ~ον: είδος. ~οντες: πόροι. ΑΝΤ. αφθονεί [< αρχ. σπανίζω]

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν των προφανώς αποδεκτών ΣΠΑΝΙΖΩΝ, ΣΠΑΝΙΖΟΝΤΕΣ, ΣΠΑΝΙΖΩΝ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού και του ουδετέρου είναι ΣΠΑΝΙΖΟΝΤΟΣ, ΣΠΑΝΙΖΟΝΤΑ, ΣΠΑΝΙΖΟΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τρεις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού ΣΠΑΝΙΖΟΥΣΑ, ΣΠΑΝΙΖΟΥΣΑΣ, ΣΠΑΝΙΖΟΥΣΗΣ, ΣΠΑΝΙΖΟΥΣΕΣ, ΣΠΑΝΙΖΟΥΣΩΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: A: ναι – B: ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 421

Σύμφωνα με παλαιότερη γνωμοδότησή σας στο ερώτημα Νο 141, είναι αποδεκτή η γενική ενικού υπόχρεω του επιθέτου υπόχρεως (φωτ. 1).

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 141

Στο ΛΝΕΓ, στον αποδεκτό πίνακα «ορθογραφία» βρίσκουμε και τη λέξη υπόχρεως (φωτ. 1).

υνί	»	υννί (παλαιότ.)
υπερηφάνεια (αλλά περηφάνια)	»	υπερηφάνια
υπόχρεος	»	<u>υπόχρεως</u> (παλαιότ.)

Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι η γενική ενικού είναι υπόχρεω, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τα ουσιαστικά αιγόκερως, μονόκερως, ρινόκερως. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: ναι

Στο ίδιο λεξικό (ΛΝΕΓ) λεξικογραφείται και το επίθετο αξιόχρεως (φωτ. 2).

αξιόχρεος, -η, -ο αυτός που είναι φερέγγυος στις οικονομικές του υποχρεώσεις: ~ οφειλέτης ΣΥΝ αξιόπιστος ΑΝΤ αναξιόχρεος Επίσης (αρχαιοπρ.) **αξιόχρεως**.
[ΕΤΥΜ < αρχ. ἄξιόχρεως < ἄξιο- + -χρεως < χρέος].

Το Τμήμα Λεξικού θεωρεί ότι η γενική ενικού είναι αξιόχρεω. Συμφωνείτε με το ΤΛ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 422

Στο ΛΑΑ, στο ρ. βάλλω, λεξικογραφείται η λόγια μετοχή ενεργητικού ενεστώτα βάλλων μόνο στο αρσενικό γένος (φωτ. 1).

βάλλω βάλ-λω ρ. (ἀμτβ.) {παρατ. ἐβάλλα, αόρ. ἐβαλα, λόγ. μτχ. ενεστ. βάλλων | βλήθηκε (λόγ. εβλήθη, μτχ. βληθ-είς, (σπάν.) -είσα, -έν), μτχ. ενεστ. βαλλ-όμενος} 1. ΣΤΡΑΤ. εξαπολύω πυρά: Ἐβαλαν ἐναντίον κινουμένων στόχων (πβ. ανοίγω πυρ, πυροβολώ). Ἡ περιοχή ~εται ἀπὸ αἲρος καὶ ξηράς. Το κτίριο εβλήθη (= χτυπήθηκε) ἀπὸ οβίδα. 2. (μτφ.-λόγ.) εκτοξεύω κατηγορίες· θίγω, πλήττω: Ἐβαλε κατὰ πάντων. Πβ. μέμφομαι. || Ἡ προ-

Σύμφωνα με τη Γραμματική, πέραν του προφανώς αποδεκτού ΒΑΛΛΩΝ, οι υπόλοιποι κλιτικοί τύποι του αρσενικού είναι ΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΒΑΛΛΟΝΤΑ, ΒΑΛΛΟΝΤΕΣ, ΒΑΛΛΟΝΤΩΝ.

A. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τέσσερις ανωτέρω τύπους;

B. Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του θηλυκού και του ουδετέρου ΒΑΛΛΟΥΣΑ, ΒΑΛΛΟΥΣΑΣ, ΒΑΛΛΟΥΣΗΣ, ΒΑΛΛΟΥΣΕΣ, ΒΑΛΛΟΥΣΩΝ, ΒΑΛΛΟΝ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Α: ναι – Β: όχι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 423

Έχουμε λάβει γνωμοδότηση από το Διευθυντή του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη επί κάποιων ερωτημάτων γλωσσικής φύσεως (αρ. πρωτ. 180 / 29.06.2020). Το ερώτημα Νο 1 αφορούσε τη διασάφηση των μονολεκτικών παραθετικών κάποιων επιθέτων (φωτ. 1).

1 Θεωρείτε ότι τα επίθετα άγουρος, αγριωπός, άκρος, άλυπος (Γραμματική Τριανταφυλλίδη Μάρτιος 1996, σελ. 270, § 649), άνετος, άνοστος, αποτελεσματικός, αστείος, αφράτος, άφωνος (στο ερμήνευμα του λήμματος αυτού δίδεται η φράση «ιχθύος αφωνότερος»), αψιός, αψύς, άψυχος (Γραμματική Τριανταφυλλίδη Μάρτιος 1996, σελ. 270, § 649), άωρος, βάρβαρος, βδελυρός, βρόμικος, ενεός (με την έννοια άφωνος και δεδομένου του ότι στο λήμμα άφωνος, -η, -ο δίδεται η φράση «ιχθύος αφωνότερος»), έξυπνος, ευγενικός, εφικτός, έωλος, ζαβός, ζεστός, ηλίθιος, ήρεμος, ήσυχος, θαμπός, ίσιος, ίσος, καυτός, κοίλος, κουτός, κρύος, λάγνος, λείος, λερός, λυγερός, λωλός, μακρός, μακρουλός, μειλίχιος, μελαμψός, μελανός, μιαρός, ξερός, ογρός, οκνός, όλβιος, όμοιος, οπτός, παγερός, παλαβός, παρανοϊκός, παχύσαρκος, πεζός, πελελός, πελιδνός, πλάνος, πράος, πρόστυχος, πυρός, ρητός, σαλός, σβέλτος, τρελός, υγρός, φανερός, φαύλος, φιλάργυρος, φίνος, φρόνιμος, φουριόζος, φυρός, χαζός, χωλός, ωριός, ωχρός (και εφόσον δεν σημαίνουν ιδιότητα ή ποιότητα που φανερώνει ύλη, χρώμα, τόπο, χρόνο, καταγωγή, συγγένεια και κατάσταση που δεν αλλάζει) δύνανται να σχηματίζουν παραθετικά στον συγκριτικό και στον υπερθετικό βαθμό; Και αν ναι, θεωρείτε ότι τα εν λόγω παραθετικά σχηματίζονται και μονολεκτικά ή αποκλειστικώς περιφραστικά; Μήπως τα επίθετα φίνος και φουριόζος εμπίπτουν στους περιορισμούς που τίθενται από τη Γραμματική Τριανταφυλλίδη Μάρτιος 1996, σελ. 270, § 645, σημείωση 1 περί ξένης καταγωγής; Μήπως τα επίθετα μελαμψός, μελανός και ωχρός εμπίπτουν στους περιορισμούς περί χρώματος; Υπάρχει γραμματικός κανόνας για τα επίθετα που δύνανται να σχηματίζουν παραθετικά, ο οποίος να ορίζει το πότε ακριβώς αυτά μπορούν να εκφωνηθούν και μονολεκτικά; Θεωρείται γραμματικώς ορθό να σχηματίζουν παραθετικά κάποια επίθετα που ξεκινούν με το στερητικό -α-;

Στην απάντηση που μας έστειλε, παρατηρούμε ότι μας γράφει τη φράση «**δεν θα έλεγα ωχρότερος**» (φωτ. 2).

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μόνο κάποια από αυτά μπορούν να σχηματίσουν. (Και αναφέρομαι, βέβαια, στον μονολεκτικό, που ενδιαφέρει το παιχνίδι, γιατί τα περιφραστικά είναι πιο ανεκτά, Για το ωχρός, π.χ., μπορώ να σκεφτώ μια περίπτωση που θα πω "μου φάνηκε πιο ωχρός σήμερα που τον είδα (από ό,τι χθες)" αλλά δεν θα έλεγα ωχρότερος.) Και, όταν λέω "μπορούν", εννοώ αυτό που αποτελεί το κριτήριο για το αν σχηματίζεται ή όχι ένας τύπος. Αν πράγματι υπάρχει, δηλαδή αν έχει σχηματιστεί στο παρελθόν και χρησιμοποιείται δυννητικά σήμερα (η περίπτωση του άφωνος), και αν είναι σύμφωνος με το γλωσσικό αίσθημα! Το άφωνος έχει μονολεκτικό συγκριτικό, επειδή κάποτε σχηματίστηκε το αφωνότερος, και επειδή αυτό μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει σήμερα αυτή την έκφραση. Γι' αυτό και θα το δεχόμουν, και κανείς δεν θα μπορούσε να το απορρίψει. Η αίσθησή μου (γιατί αναγκαστικά στην αίσθηση πρέπει να πάμε, στο γλωσσικό αίσθημα), λοιπόν, μου λέει ΝΑΙ για τα άνετος, αποτελεσματικός, έξυπνος, ευγενικός, εφικτός, ηλίθιος, ήρεμος, φρόνιμος, ΣΙΓΟΥΡΑ ΟΧΙ για τα άλυτος, έψυχος, άωρος, βρόμικος, ενεός (δεν έχει σημασία που δεχόμαστε το αφωνότερος, αυτό το είπαμε κάποτε και το λέμε και σήμερα), έωλος, ίσιος, ίσος, κοίλος, λάγνος, λείος, λερός, οπτός, παχύσαρκος, πρόστυχος, φίνος, φουριόζος και μόνο εξαιρετικά, σε ευκαιριακούς σχηματισμούς για κάποια από τα υπόλοιπα.

Θέλω να είμαι σαφής: Η Γραμματική δεν μπορεί να ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ όλες τις "ορθές", αυτές που τις ονομάζουμε "γραμματικές" (έναντι των "αντιγραμματικών") περιπτώσεων. Και γενικεύσεις του τύπου "τα επίθετα που δηλώνουν χρώμα δεν σχηματίζουν μονολεκτικά παραθετικά" μπορούν να αλλάξουν στην πράξη. Θυμόμαστε όλοι την παλιά διαφήμιση "για λευκότερα λευκά", που όμως δεν συμπαρασύρει και το άσπρος, για το οποίο ΣΗΜΕΡΑ δεν θα έλεγα ασπρότερος - δεν ξέρω σε λίγα χρόνια. Η εξαίρεση είναι συστατικό στοιχείο της γλώσσας (η γλώσσα δεν είναι μαθηματικά), και αφού υπάρχει η δυνατότητα εξαιρέσεων, πάντα θα υπάρχουν και νέοι τύποι.

Συμφωνείτε ότι η απάντηση αυτή είναι σαφής και δεν αφήνει περιθώριο παρερμηνείας; Συμφωνείτε ότι ο λεξικογράφος μάς λέει ότι τα μονολεκτικά παραθετικά του επιθέτου ωχρός δεν είναι αποδεκτά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Ναι

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 424

Θεωρείτε ορθό να υφίστανται στο ελληνικό αγωνιστικό σκραμπλ και να είναι αποδεκτοί σ' αυτό οι κλιτικοί τύποι που προκύπτουν από την πλήρη κλίση σε όλα τα γένη, τις πτώσεις και τους αριθμούς, των μονολεκτικών παραθετικών συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού των επιθέτων δεξής, δήλος, κυφός;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι στα δεξήτερος, δεξήτατος, δηλότερος, δηλότατος, κυφότερος, κυφότατος.

ΕΡΩΤΗΜΑ Νο 425

Στο ΛΣΓ (Μπαμπ.), «Ορθογραφικό Παράρτημα», σελ. Π72, § 171, λημματογραφούνται κάποια παραθετικά επιθέτων μόνο στον υπερθετικό βαθμό (φωτ. 1).

Α. γαλανότερος, ειδικότερος, θερμότερος, κομψότερος, ομορφότερος, παραγωγικότερος, σοφότερος, χαμηλότερος, ψηλότερος, ψυχρότερος κ.ά.

Β. Το **προτιμότερος** δεν έχει θετικό και υπερθετικό βαθμό

Γ. Τύποι υπερθετικού ως τιμητικοί τίτλοι-προσφωνήσεις: αιδεσιμολογιότατος, αιδεσιμότατος, εκλαμπρότατος, ελλογιμότατος, εντιμότατος, εξοχότατος, θειότατος, ιερολογιότατος, μακαριότατος, οσιότατος, παναγιότατος, πανιερότατος, πανοσιολογιότατος, πανοσιότατος, σεβασμιότατος, σοφολογιότατος, υψηλότατος

Στην εκκλησιαστική γλώσσα γράφονται κατά παράδοση με **-ω-** (και συχνά με κεφ.): αιδεσιμώτατος, μακαριώτατος, παναγιώτατος, σεβασμιώτατος κ.λπ.

Κάποια από αυτά δεν έχουν ούτε θετικό ούτε συγκριτικό βαθμό (μόνο υπερθετικό): αιδεσιμότατος, εκλαμπρότατος, μεγαλειότατος

Δ. ενδότερος, ενδότατος (< τοπικό επίρρημα ένδον)

Αλλά -ώτερος, -ώτατος: — Παραθετικά από τοπικά επιρρήματα: ανώτερος, απώτερος, εξώτερος, εσώτερος, κατώτερος

— Τα **άνω** και **κάτω** έχουν συγκριτικό βαθμό ανωτέρω, κατωτέρω

Θεωρείτε ορθούς και αποδεκτούς τους τύπους του συγκριτικού βαθμού **ΕΛΛΟΓΙΜΟΤΕΡΟΣ, ΕΞΟΧΟΤΕΡΟΣ, ΘΕΙΟΤΕΡΟΣ, ΙΕΡΟΛΟΓΙΟΤΕΡΟΣ, ΜΑΚΑΡΙΟΤΕΡΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΟΤΕΡΟΣ, ΠΑΝΙΕΡΟΤΕΡΟΣ, ΠΑΝΟΣΙΟΤΕΡΟΣ, ΣΟΦΟΛΟΓΙΟΤΕΡΟΣ, ΑΙΔΕΣΙΜΟΤΕΡΟΣ, ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΕΡΟΣ, ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΕΡΟΣ;**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ Τ.Ε.Γ.: Όχι